

OOSTVLAAMSE

50
NANTEN

UITGAVEN VAN DE BOND

Verkrijgbaar op het sekretariaat, Oscar de Gruyterstraat 42, B 9000 Gent en op de bibliotheek : Kraanlei 63, B 9000 Gent.

1. **Oostvlaamse Zanten**, nog voorradig tot zolang de voorraad strekt: 15e, 19e jg., 21e tot en met 31e jg., 33e tot en met 47e jg., tegen 200 F per jaargang. Losse nummers ook van de jgg. 1-19 zijn nog beschikbaar tegen 65 F per nummer. **Jaarboek 1945 (jg. 20) van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen**: 159 F (leden 106 F). Inhoudstafel op Oostvlaamse Zanten Jg. I - Jg. XXV), door F. VAN ES: 55 F (leden 42 F). **Idem II (Jg. XXVI - Jg. XXXV)**, door F. VAN ES: 45 F (leden 35 F).
2. **Geïllustreerd Feestnummer** (lustrumnr.). Prijs: 30 F (leden 23 F) + 10 F porti.
3. **Survivances du Passé**, door A. MARINUS (8 p.). Prijs: 15 F (leden 10 F) + 8 F porti.
4. **Zur Entwicklungsgeschichte des Bauernhauses mit durchgezapften Ankerbalken**, door J. SCHEPERS (10 p.). Prijs: 15 F (leden 10 F) + 8 F porti.
5. **Osschaart** door F. VAN ES (overdruk 1945), 28 blz. Prijs 40 F (leden 25 F) + 8 F porti.
6. **2e Lustnummer 1930-1935**. Prijs: 40 F (leden 25 F) + 10 F porti.
7. **Dit is die Excellente Kronyke van de Brahmisten**, (over het teerlingspel) door Emile ANDELHOF. Prijs: 50 F (leden 38 F) + 10 F porti.
8. **Het ontstaan van de Julius-Caesarfeesten te Velzeke-Ruddershove**, door J. en M. JANSSENS-BUYSE. 1940, 10 p., 1 lied. Prijs: 15 F (leden 10 F) + 8 F porti.
9. **Het Curieus en Vermakelijk Namenboek**, door Em. ANDELHOF. Prijs: 40 F (leden 25 F) + 10 F porti.
10. **Folklore en Onderwijs**, door L. HOSTE. Prijs: 15 F (leden 10 F) + 8 F porti.
11. **August Hendrickx, Vlaams Toneelschrijver herdacht met Bloemlezing uit zijn werken**, door Fr. DE COSTER. Prijs: 40 F (leden 25 F) + 8 F porti.
12. **Pastoor Constant Duvillers, Folklorist en folkloristische Figuur**, door F. VAN ES. Prijs: 40 F (leden 25 F) + 8 F porti.
13. **De uitkomsten van het Sagenonderzoek**, door † Prof. Dr. P. DE KEYSER (1935; 10 p.). Prijs: 20 F (leden 16 F) + 8 F porti.
14. **Sagen uit Noord-Oost-Vlaanderen**, door Dr. G. DE MEYER. Prijs: 40 F (leden 25 F) + 10 F porti.
15. **Een Teerlingspel in Gent**, door I. od. LIEVEVROUW-COOPMAN. Prijs: 30 F (leden 22 F) + 7 F porti.
16. **Spelen mijner Jeugd**, door L. LIEVEVROUW. Prijs: 80 F (leden 60 F) + 10 F porti.
17. **Het bier in de Nederlandsche Folklore**, door † D. J. VAN DER VEN (1935; 15 p. + 2 ill.). Prijs: 30 F (leden 24 F) + 8 F porti.
18. **Kantwerkstersclub St.-Katelijne - Kursus Stropkant, 1e Leerjaar**: 200 F + 7 F porti.
19. **Doods-, Begrafenis- en Rouwgebruiken in het Arrondissement Dendermonde**, door J. PIETERS. Prijs: 150 F (leden 110 F) + 10 F porti.
20. **Het Volksleven te Wieze. 1900-1950**, door J. VAN HAVER. Prijs 150 F (leden 110 F) + 10 F porti.
21. **Inventaris der Apothekerspotten opgesteld in de „Apotheek uit de XVIIIe Eeuw (Museum v. Volkskunde Gent)** door L. J. VANDEWIELE, 1951, 12 blz., 4 ill. Prijs: 40 F (leden 30 F) + 5 F porti.
22. **Ndl. Volksk. Bibliografie. Deel VII Oostvlaamse Zanten (1926-1960)**, door R. VAN DER LINDEN (Antwerpen 1968; XXX, 341 p. Prijs: 300 F (leden 240 F) + 15 F porti.
23. **De folklore van de Hop in Vlaams-België, vroeger en nu**, door Cl. VANHOUCKE. Prijs: 200 F (leden 150 F) + 15 F porti.
24. **Het Sterrelied in het Gebied van Dender en Schelde**, door J. DE VUYST. 1968, 175 blz., 189 liederen en 50 mel., (mit einer deutschen Zusammenfassung). Prijs: 250 F (leden 180 F) + 15 F porti.
25. **Ernest Van den Driessche. Schilder van ons Volksleven**, door R. VAN DER LINDEN, 1968, 32 blz. (op kunstdrukpapier), avec un résumé en français. 2e druk. Prijs: 75 F (leden 55 F) + 10 F porti.
26. **Catalogus Tentoonstelling 125 jaar Gentse Feesten, juli-augustus 1968**, 44 blz. Prijs: 50 F (leden 40 F) + 10 F porti.
27. **Kinderzang uit Zwijnaarde**, door Dr. L. GELBER. Prijs: 70 F (leden 50 F) + 8 F porti.
28. **Lodewijk Lievevrouw herdacht** door F. DE COSTER. 1952, 12 blz., 1 ill. Prijs: 40 F (leden 30 F) + 8 F porti.
29. **De Vinkensport in Vlaanderen (avec un résumé en français)**. 1969, 165 blz., 42 ill. 3 tek., door M. BROECKHOVE. (Nr. X van de uitgaven van het Alfons De Cockfonds). Prijs: 300 F (leden 200 F) + 15 F porti.
30. **Van het cijnskiesrecht naar het algemeen meervoudig stemrecht (mit einer deutschen Zusammenfassung)** door Albert BRACKE. 1970, 52 blz., 11 ill. (Nr. 31 van de Uitgaven van de Kon. Bond der Oostvlaamse Volkskundigen). Prijs: 100 F (leden 80 F) + 8 F porti.
31. **Bibliografie Renaat van der Linden**, door R. FERCKMOES, 1971. Prijs: 40 F (leden 30 F) + 8 F porti.

(Zie derde bladzijde van de kaft)

OOSTVLAAMSE ZANTEN

TWEEMAANDELIJKS ALGEMEEN TIJDSCHRIFT VOOR VOLKSKUNDE
ORGAAN V.D. KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN

van de dienst voor volkskundige enquêtes in Vlaanderen
en van het internationaal studiekomitee voor ommegangsreuzen

Redactie : Lic. Renaat van der Linden, Godveerdegemstraat 15, B 9620 Zottegem

Redactieleden : Maurits Broeckhove, Lic. Marcel Daem, Dr. René Haeseryn.

Ruil en Recensiedienst : Dr. R. Haeseryn, Bibliotheek, Kraanlei 63, B 9000 Gent.

Alle stortingen op postrek. nr. 000-0096946-43, Bond Oostvlaamse Volkskundigen, Gent

INHOUD

Prijs: 65 F

- M.A. Aalbrechtse** — Bolspel en palen aan de grens België-Nederland 222
Ulrike Nagel — Der Weinachtsmann in der Werbung 226

PERSONALIA

- Lieven K. Cumps doktoreert! — **R. van der Linden** 233

BONDSNIEUWS

- M. Broeckhove** — Jaarlijkse statutaire vergadering op zondag 26 oktober 1975 met openingsrede door R. van der Linden, verslagen van M. Broeckhove, Mevr. S. Van de Velde, Dr. R. Haeseryn en G. Weze 235
Inhoud Oostvlaamse Zanten L (1975) 257

Oostvlaamse Zanten wordt uitgegeven met de steun van v.z.w.
Noordstarfonds, Gent en het Stadsbestuur van Gent

Bolspel en palen aan de grens België - Nederland

In het grote gebeuren van onze tijd met zijn geweldige schokken en snelle veranderingen in het levenspatroon mag dan dit gouden jubileum in hoofdzaak betekenis hebben voor het bestuur en de leden van de Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen, maar het valt toch niet te ontkennen, dat die onder moeilijke omstandigheden een paar jaar na de eerste wereldoorlog is gestart om langs glibberige wegen dit resultaat te bereiken.

In het bijzonder breng ik hierbij een zonnegroet en hulde uit Zeeuws-Vlaanderen van een nimmer aflatende vriend aan uw voorzitter Renaat van der Linden.

Met hem kreeg ik het eerst contact in 1965 toen hij zijn machtige arbeid verrichtte voor zijn boek « Het bolspel in Vlaanderen », dat de provincie Oost-Vlaanderen bekroond heeft. Bij de organisaties van de jaarlijks terugkerende krulboltornooien in Oostburg, in het bijzonder bij de opname in 1967 door de VARA van de wedstrijd om de titel van Nederlands krulbolkeizer en zijn kroning werd het contact inniger en blijvend; immers bij de rechtstreekse reportage van dat eerste tornooi heeft de VARA-verslaggever Van Stripriaan hem een interview afgenomen over het eeuwenoude bolspel, waarin het leuke volk van Zeeuws- en Oost-Vlaanderen één is. Nog steeds kan men in dat spel over de grenzen heen een fijne geest van wedijver konstateren in een passende geest van samenhang. Jammer dat het spel lijdt onder een kwijnend bestaan door het vergrijzen der spelers, waardoor reeds verschillende speelvelden zijn verdwenen, ook al kent het spel geen grenzen; het spel houdt niet op bij de grens. (1)

(1) De Standaard. dagblad, Brussel, 19 augustus 1967 : Bolspel en televisie.

Elk jaar bestaat een klubkampioenschap. De krulbol kent een onverminderde bijval ook boven de staatsgrenzen in Zeeuws-Vlaanderen. Om de beurt wordt een kampioenschap betwist te Ertvelde en Oostburg.

Gerrit Eerenberg. Op bezoek bij zijne majesteit Keizer Krullebol.

In : Radiotvgids, Hilversum, XXXVII (1967) nr. 51, 19 augustus, 6 ill. « in Sas van Gent daar woont 'nen keizer... »

Omroepvereniging VARA = Vereniging arbeiders radio amateurs.

Zie voor de auteur M.A. Aalbrechtse, o.a. zijn werk : **Kezanse Kost. (Cadzandse Kost) Gerechten, levensgewoonten, uitdrukkingen en spreektaal in het Land van Cadzand omstreeks 1900.** Voorwoord P.J. de Regt. O V Z XLVI (1971) 71-72.

In betrekking met smokkelzaken verschijnt met betrekkelijke regelmaat een en ander bericht in de kranten, zo b.v. **Smokkelprins Roman Hemelsoet terug in Nederland**, in de Gentenaar, dagblad, Gent. 14 februari 1975. Roman Hemelsoet was een druk besproken figuur, op 6 februari ontslagen uit de gevangenis te Leuven, in zijn laatste proces als smokkelaar veroordeeld tot vijf jaar en tien maanden. Hij heeft ongeveer de helft van zijn straf uitgezeten.

Afb. 1. Een boerefamilie met zijden petje en pofpet in 1900 op de verdwenen bolbaan te Zuidzande.

Wat is een grens? Een denkbeeldige politieke lijn, die nog betekenis heeft in de hoofdsteden van onze beide landen, bij de politie en bij de douane. Maar de grensbewoners zelf? Die worden door die palen als zichtbare kentekenen van de grens niet van elkaar gescheiden; voor hen is er geen «barrière:», waardoor een intens verkeer over en weer voor alle mogelijke voorvallen en doelen in het leven is ontstaan.

Afb. 2. Een liniepaal even ten noorden van de weg POTJES-NIEUWVLIET bij de plaats waar deze weg gekruist wordt door de Molendijk bij het z.g. «Vlienderuusje»

Indien er grensbewoners zijn die betekenis hechten aan de grenspalen dan waren het zij, ter weerszijden van de grens, die hebben getracht met smokkelen in hun onderhoud te voorzien. Daarvan getuigen nog de in Zeeuws-Vlaanderen staande **L I N I E P A L E N**, bijgenaamd «smokkelpalen»; daardoor werd een strook van minimaal vijf km diep ten noorden van de grens aangewezen als **ONVRIJ** gebied. Ze zijn te vinden in de door mij uitgestippelde en beschreven **G R E N S P A L E N - R O U T E** van de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer te

Oostburg. Want smokkelaars hebben ten allen tijde getracht met allerlei trucs de douane te misleiden en te ontlopen; zij namen daarbij tijdens een achtervolging per auto ook hun toevlucht tot het uitstrooien van z.g. « kraaiepoten », die in elke stand op de weg met een zeer scherpe punt naar boven staan om kapotte banden te veroorzaken. Er werd dan altijd verstoppertje en vermommen geblazen; de grensbewoners beschouwden het smokkelen ook als geen schande, waardoor ze nimmer tot verklappen overgaan; mocht er toch eens iemand daartoe overgaan dan kon hij b.v. als houder van een bierhuis of winkel wel zijn biezen pakken en verhuizen, want smokkelaars ontzeggen ieder het recht om wetten te maken tegen de smokkel en deze op enigerlei wijze te belemmeren. Daardoor doet ook in de grensstreek het volgende rijmpje opgeld :

We vallen nooit door de mande,
want het is helemaal geen schande
om te doen aan allerlei smokkel
tussen grenspalen op een sokkel.

Een daardoor bekend gebied is het noordelijk deel van het Meetjesland met het aansluitend Nederlands gebied van Moerkerke tot St.-Laureins. In die streek is door goede samenwerking van verbroederende grensgemeenten een « SMOKKELROUTE » tot stand gekomen, waarin aandacht wordt gevraagd voor de fraaie krekens en dit wondermooie polderlandschap in dit deel van het Vlaamse land.

De onderlinge verbondenheid der grensbewoners is nog telkens vóór en na oorlogsomstandigheden gebleken. Vóór de eerste wereldoorlog gingen lieden van mijn streek niet naar « Bruhhe » om een nieuwe « ruhhe » of naar « Gent » om een paar « cent », maar omdat ze zich daar gemakkelijk konden heen begeven, terwijl de Schelde in het noorden een werkelijke scheiding veroorzaakte. Zo kwamen toen hier in de streek de Vlaamse vrouwtjes in haar typische kleding met roodbonte zakdoek over het hoofd om haar bezems aan de « vrouw » te brengen, de « kenine-kutsers » om konijnen op te kopen, een koopman uit Kaprijke om zijn door hem vervaardigde vluien te leveren, de Maldegemnaar Honoré de Kant als grossier om hier de winkeliers met zijn goederen te bevoorraden, de firma Tijtgadit uit Maldegem om de dorpssmid van ijzer te voorzien, enz. . .

Gent, Brugge en andere grote plaatsen waren in trek bij de Zeeuws-vlaamse jeugd met de zalen « Minerva » te Brugge, « Cercle » te Eeklo om daar op een mortierorgel hun dansje te doen; ze konden daar op goedkope wijze voetbalwedstrijden uit de hoogste klasse bijwonen, waardoor ze alle spelers als Swartbroek, Hector Goetinck e.a. van het Belgisch elftal kenden en die van het Nederlandse niet; ze konden meeleven met belangrijke wielervedstrijden op de wielervedbanen en op de wegen, zoals de Ronde van Vlaanderen, waardoor ze ook de Belgische wielren-

ners als Fred Hamerlinck e.a. als hun favorieten kenden; op voordelige wijze konden ze genieten van opera, operette, toneel en muziek in de schouwburgen van Gent en Brugge en tijdens het zomerseizoen aan de kust. Dat alles zou niet mogelijk geweest zijn ten noorden van de Schelde, omdat dan te grote afstanden met kostbare tijd moesten overbrugd.

Waren de banden door de eerste wereldoorlog verbroken, spoedig herstelde zich dat en niet het minst door de devaluatie van de frank; de bewoners ten noorden van de grens hadden de tram als gemakkelijk vervoermiddel om op voordeligste wijze ten zuiden van de grens hun inkopen van dagelijkse levensbehoeften te doen. Nu na de tweede wereldoorlog gaat dat juist omgekeerd.

Zo hebben de Zeeuws-Vlamingen hun zuidelijke broeders weten te vinden, die goede vrienden werden op alle terreinen des levens. Nog steeds is er die wisselwerking in een Vlaamse geest bij het gaai-schieten, krulbollen, kaarten, muziektfestivals, kermissen en andere gelegenheden en festiviteiten.

Hebben honderden Vlamingen na de val van Antwerpen in oktober 1944 niet een goed tehuis gevonden in het Zeeuwsvlaamse land? Ze voelden zich hier thuis doordat ze dezelfde taal spreken; immers de bevolking is oorspronkelijk van Keltisch-Vlaamse oorsprong in dit vroegere Vlaamse gebied. Men vindt hier nog tal van families, die omwille van het geloof naar deze streken zijn gevlucht, waarvan getuigen namen als Verplanke, van Houte, de Klerck, Dattijn, Butijn, van der Hooft en vele andere. Hun voorouders lieten hier een erfenis na die zich uit in de levenslust, werkkraft, gastvrijheid en gemoedelijke omgang bij hun nazaten, de tegenwoordige bevolking van Zeeuws-Vlaanderen. Dat de streek zelf van oorsprong Vlaams is, vindt een bewijs in de bouw van het Belfort te Sluis, de Sint-Bavokerk te Aardenburg, enz. De historie van onze gebieden is nauw met elkaar verweven. Men moet er zich derhalve niet over verwonderen, dat er een machtig en blijvend bindteken is ontstaan langs en over de staatsgrenzen heen.

M.A. Aalbrechtse.
Oostburg (Ned.)

AANDACHT!

Hebt U reeds uw bijdrage voor 1976 overgeschreven op postrekening 000-0096946-43 van de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen, Gent? Zo niet, doe het onmiddellijk.

Der Weihnachtsmann in der Werbung

Toen Dr. Stefaan Top zijn doktoraal proefschrift verdedigde, trad o.a. Prof. Dr. L. Röhrich uit Freiburg i. Breisgau als kommissaris op(*). Bij deze gelegenheid ontmoette hij onze voorzitter Renaat van der Linden en handelde over diens boek *Ikonografie van Sint-Niklaas in Vlaanderen*. Een studente van Prof. L. Röhrich behandelde Sint-Niklaas of de Kerstman in bepaalde gebieden, in de reclame. Hij beloofde een bijdrage van haar voor ons jubileumnummer. Aldus krijgen we hier een volkse figuur in een uiterst aktueel kader: *de reclame*.

Wohl keine volkstümlichen Figuren erfreuen sich so des Zugriffs der Werbemedien, wie der Weihnachtsmann und der Osterhase. Beide haben sich zu einem Symbol des Schenkens schlechthin verselbständigt. Weihnachten und Ostern sind zwei traditionelle Schenktagen, und so haben sie auch beide ihre überlieferten Attribute und Gestalten. Für die Werbung sind diese Figuren im Grund austauschbar, ihr geht es lediglich um die Funktion, d.h. um den Anreiz zum Verkauf einer Ware, wie diese Abbildung sehr deutlich zeigt.

Hier soll es nun speziell um den Weihnachtsmann und seine Rolle in der Werbung gehen. Um den Gründen dieser Beliebtheit, d.h. in Bezug auf die Werbung, seinem Erfolg als Kaufanreiz nachzugehen, sollte man sich erst einmal das Phänomen « Werbung » vor Augen führen. In einem kurzen Abriß: Werbung entstand, nachdem zu dem ursprünglichen Tauschverhältnis Ware gegen Ware, eine « dritte Ware », das Geld hinzutrat und eine selbständige Gestalt erhielt. Der Tauschwert einer Ware wurde immer mehr von dem konkreten Bedürfnis abgelöst. Die « ... unmittelbare Identität zwischen dem Austausch des eigenen und dem Eintausch des fremden Arbeitsproduktes... » spaltet sich in den « ... Gegensatz von Kauf und Verkauf »(1). Die Warenproduktion hat nun nicht mehr die Produktion bestimmter Gebrauchswerte zum Ziel, sondern sie produziert zum Verkauf. Von nun an wird ein Doppeltes produziert. Auf der einen Seite der Gebrauchswert, auf der anderen Seite die Erscheinung des Gebrauchswertes. In dieser Erscheinung des Gebrauchswertes wird dem Käufer ein bestimmtes Versprechen, nämlich das, was die Ware leistet, gegeben. Zu diesem « äußeren Schein der Ware » gehören Bild, Text und Verpackung. Unter dem Druck der Kon-

(*) Renaat van der Linden, Stefaan TOP doktoreert. O V Z L (1975) 11-12.

(1) Karl Marx, Das Kapital I, Marx/Engels, Werke, Bd. 23, S. 127

kurrenz liegt es nahe, daß immer mehr darauf verwendet wird, sich der «...technischen Beherrschung und sich verselbständigenden Produktion dieses Aesthetischen zuzuwenden»(2). So kann man der zugespitzt formulierten These Haugs zustimmen « Wer die Erscheinung beherrscht, beherrscht vermittels der Sinne die faszinierten Menschen »(3).

Reklame im ursprünglichen Sinne gab es bereits in römischer Zeit, gab in Europa verstärkt im 15.Jh. für Bücher, neue Nahrungsmittel, neue Erfindungen, doch sie beschränkte sich auf außergewöhnliche Waren, die mehr oder weniger unerwartet auf den Markt kamen.

Vorläufer des heutigen Ausmaßes der Werbung kennen wir erst seit dem 19. Jh., nach der Erfindung und Ausnutzung anderer Medien. Dies ist besonders die Lithographie und deren technische Verfeinerung, die Zunutzemachung von Plakaten und nicht zuletzt die Photographie und

(2) Wolfgang F. Haug, Kritik der Warenaesthetik, Frankfurt/M. 1973 S. 17
 (3) Ebenda S. 17

ihre Weiterentwicklung. Eine große Rolle für die Ankurbelung der Werbung in dieser Zeit spielte die neue Erschließung weiter Räume durch die Eisenbahn. Hierdurch konnte man neue Käuferschichten ansprechen und um ihre Gunst werben.

Bereits in dieser Anfangszeit war der Weihnachtsmann für die Werbung verfügbar, da er — zumindest in den Städten — weitgehend vom Religiösen abgelöst und in den Bereich des Profanen übergegangen war. Bekannt war diese Figur durch ihre Legenden, durch ihr tradiertes, bzw. innoviertes Brauchtum und nicht zuletzt durch die Bilderfolge « Herr Winter » von Moritz v. Schwind, die 1847 in den « Fliegenden Blättern » in München erschienen war.

Als erste griff nun die Süßwarenindustrie diese Gestalt auf und druckte sie in vielfacher Variation als Oblatenbild. In dieser Hinsicht wurden die Verbraucher übrigens nicht unvorbereitet getroffen, da man bereits im späten Mittelalter den Kindern am Tage ihres Patrons Brote in Form eines Nikolaus' (Klausenbrot, Spekulatius etc.) schenkte. Doch hat dieses Bild des Weihnachtsmannes, das wir von den Oblaten kennen, wenig gemein mit dem Weihnachtsmann aus dem Brauchtum.

Dieses Bild ist völlig verharmlost. Der Nikolaus wurde, beeinflusst aus den Vereinigten Staaten, zu einem behäbigen, fröhlichen alten Mann. Seine rote, weiß abgesetzte Kutte mag noch eine ganz leise Erinnerung an einen Bischof erwecken, doch ließe er sich eher in die Kategorie der Zwerge und Wichtelmänner einordnen.

Eine Werbung, die diese Figur aufgriff, mußte geradezu alle furchterregenden Attribute, Gebärden und das grauenvolle Aussehen, wie wir es vom « Pelzmärtel », « Beelzebub », « Stampes » kennen, oder wie die regional unterschiedlichen Ausprägungen dieser Brauchtumsfigur auch benannt wurden, entfernen. Denn nur eine Werbung, die gute Gefühle mobilisiert, vermag erfolgreich zu sein, und das ist schließlich ihre Aufgabe. Sie will den Käufer informieren und zugleich meinungsbildend wirken. Ihr Ziel ist eine Einstellungsänderung, d.h. in Bezug auf die Werbung auch eine Verhaltensänderung. So vereinheitlichte sie also die verschiedenen « Nikolause » und deren Begleiter zu dem Weihnachtsmann, bei dem die gütige Komponente dominierte. Er machte die Angst, die Kinder und Erwachsene vor ihm hatten, vergessen. « Die reproduzierende Phantasie wandelt frühere Ereignisse so, daß die Freude zum Handeln für die Zukunft eher angeregt, als gehemmt wird. Das Gesetz des Vergessens, des Unangenehmen ist ein kontrolliertes Gesetz für die Auswahl der lebenden Individuen und Rassen. Solange die Gefühle über das wünschenswerte eines Reizes oder über die Angemessenheit der Reaktion entscheiden, so lange wird dieses Prinzip des Gefühlslebens anfeuernd auf die Jugend und tröstlich auf das Alter wirken »(4).

(4) H.F.J. Kropff, *Angewandte Psychologie und Soziologie in Werbung und Vertrieb*. Der gegenwärtige Entwicklungsstand der Werbepsychologie unter Einbezug sozialpsychologischer Erfahrungen. Stuttgart 1960 S. 177.

Der Weihnachtsmann konnte also bei jedem als bekannt vorausgesetzt werden, und, wie jeder weiß, bevorzugt die Öffentlichkeit, was sie kennt, was gewohnt und bewährt ist, was ehrwürdig erscheint.

Der Weihnachtsmann ist außerdem — rekurrierend auf die Legenden — geprägt durch die Ambivalenz von Güte und Strenge. Vermittels seiner Autorität, seiner Weisheit des Alters, spricht er in befehlendem Ton «kaufe dieses Produkt», vermittelt seiner Liebe und das Vertrauen, das man in ihn hat, spricht er «ich meine es doch nur gut mit dir, kaufe jenes Produkt». Der Weihnachtsmann ist im Laufe der Zeit zu einem Stereotyp geworden, ihm wurde ein bestimmtes Bild auferlegt, das mit unveränderlichen fixen Eigenschaften beladen ist. Auf Grund dieser Tatsache ist es auch möglich, daß der Weihnachtsmann, ganz im Gegensatz zu anderen Figuren, die wir aus der Werbung kennen, zum Kaufanreiz aller erdenklichen Erzeugnisse eingespannt werden kann.

Der Weihnachtsmann ist so in die Schemata der «Kulturindustrie» gedrängt worden. Seine «Autorität» und seine «Liebe», sind die Autorität und die «Liebe» des herrschenden Interesses.

Nun kann sich jedoch selbst die beste Werbung nicht der Vorstellung einer unendlichen Manipulierbarkeit hingeben. Werbung ist angewiesen auf die Konsumenten. Hier trifft sie auf ganz bestimmte soziologische, ökonomische und psychologische Strukturen von Gruppen, die sie ermittelt und für sich in Dienst stellt. Einige dieser Mechanismen, die mit der Figur des Weihnachtsmannes in Gang gesetzt werden seien nun hier beschrieben, wobei es sehr schwierig ist, einzelne Momente aus dem komplexen Vorgang, der schließlich zum Kauf führt, herauszugreifen.

Für den erwachsenen Käufer spielt die Sentimentalität, verbunden mit Nostalgie, eine große Rolle. Sentimentalität, «... das heißt: es wird eine persönliche Stimmung in etwas, das sich außerhalb unserer Person befindet, hineingelegt, ohne daß sie darin ursprünglich vorhanden wäre»(5). Der Weihnachtsmann in seiner heutigen süßlichen Gestalt spekuliert geradezu auf diese Gefühle. So vermag er in der Erneuerung und Verklärung der «guten alten Tage» in der Kinderstube Geborgenheit, Sicherheit und Ruhe hervorzurufen. Er vermag scheinbare Ordnungsbegriffe zu präsentieren, die unanalysiert und unkritisch übernommen werden. Er verbreitet den schönen Schein einer heilen Welt, eines geordneten Lebens, das aber realiter gar nicht so geordnet ist. Doch die augenblickliche Idylle macht dies gerade vergessen. Er versetzt in eine Märchenwelt, wie das eine Anweisung zur Schaufensterdekoration aus

(5) Willy Hellpach, Geopsyche. Die Menschen unter dem Einfluß von Wetter und Klima, Boden und Landschaft. Suttgart 1950 S. 184

dem Jahre 1927 zu zeigen vermag : « Auf den mit weißer Watte (Schnee) ausgelegten Boden wird ein Pferd mit einem umgestürzten Schlitten gestellt, aus dem in buntem Durcheinander die Waren gefallen sind. Pferd, Schlitten und Weihnachtsmann können in jeder Spielwarenhandlung je nach Größe des Schaufensters gekauft werden. Der Weihnachtsmann (evtl. aus Schokolade) erhält eine Kinderpeitsche in die Hand, unter den Arm, oder sie vor ihn auf den Boden gelegt. Der Hintergrund wird mit dunkelblauem Papier bespannt, auf dem die Sterne und der Mond gelb gemalt oder aus ausgeschnittenem Goldpapier aufgeklebt werden, die Tanne wird entweder grün auf den Hintergrund gemalt, oder aus grüner Pappe ausgeschnitten... Die Wirkung liegt in der Naivität also, je naiver, desto besser»(6).

Ein weiterer wichtiger Aspekt bei der Werbung mit Weihnachtsmännern ist die Identifikation des Käufers mit dieser Figur. Sie läßt den Käufer die guten Eigenschaften des Weihnachtsmannes auf seine Person transponieren und mobilisiert somit den Bereich der gefühlhaften Erwartung und des Anspruchs. So kann sie uneingestandene Wünsche erwecken. « Schokolade 'A' », die schenkt der Weihnachtsmann seinem Lieblingsengel », lautet der Werbetext aus der Schokoladenbranche, oder « Kinder lieben Schokolade 'B'. Kluge Weihnachtsmänner wissen das ». Wer möchte also nicht einen « Lieblingsengel » haben, den er verwöhnen kann, wer möchte nicht klug sein und klug schenken ? Diese Schokolade für Kinder soll obendrein noch — wie der weitere Werbetext verspricht — gesund sein, besonders für das Wachstum. Dieser Zusatz beschwichtigt zugleich möglicherweise entstehende Schuldgefühle, denn jeder kennt die Warnungen der Zahnärzte vor Süßigkeiten. Die Beschwichtigung von Schuldgefühlen steht auch im Vordergrund, wenn der Weihnachtsmann — wie auf dem Werbeplakat einer bekannten Sektkellerei aus dem Jahre 1912 — in einer Schneelandschaft, mit verschneiter kleiner Stadt im Hintergrund, steht und eine Flasche Sekt zum Trinken angesetzt hat. Eine weitere volle Flasche schaut aus seiner Manteltasche heraus, eine bereits geleerte hat er unter den Arm geklemmt. Auf neueren Pendants trinkt er Coca-Cola, das bekannte Doppelbock-Bier oder er bleibt beim Sekt.

Sehr häufig wird der Weihnachtsmann, was naheliegend ist, in Verbindung mit Kindern dargestellt. Mag das Kind ein kleiner Engel sein, oder als normal sterbliches ihn mit großen Augen gegenüberstehen; Werbung, die Kinder mit einbezieht, ist meist sehr erfolgreich. Kinder werden sentimental verhimmelt, sie sind das Symbol der Unschuld und der Reinheit.

(6) In : Deutsche Schokoladenzeitung/Der Konfitürenhändler Nr. 4 Berlin 1927 S. 21

« Man dichtet dem Kind eine Freiheit von Begierden an, in der die schwere Entsagung, die man selbst zu leisten hat, mühelos verwirklicht ist »(7). « Das grausigste Tagwerk wird von der Freundschaft und dem Lächeln gegenüber dem Kind umrahmt. Je tiefer die gesellschaftlich Schwachen sich ducken müssen, desto höher steigt das Symbol der natürlich Schwachen, der Kinder und der ehrenwerten Greise »(8). Kinder dienen der Werbung als Alibi des schlechten Gewissens, aber auch als Vehikel vitaler und sexueller Triebe, die Wunsch-

bilder aufsteigen lassen und schließlich in ein Kaufbedürfnis umgemünzt können.

Gerade der Weihnachtsmann ist, im Hinblick auf die Legenden des hl. Nikolaus, sexualpsychologisch sehr interessant ausgedeutet worden. Diesbezüglich genügen einer geschickten Werbetechnik bereits geringe Andeutungen, oder lediglich die Darstellung eines seiner Attribute, wie Sack, Rute, Stiefel oder Mütze, die sich im Laufe der Zeit verselbständigen haben und mit eigenem Symbolwert erscheinen können.

Tritt in dieser Werbung dennoch ein Weihnachtsmann auf, so kann man feststellen, daß der uns bisher vorgestellte altehrwürdige « Vater Weihnachtsmann » einen jugendlichen gutaussehenden Weihnachtsmann neben sich dulden muß. Dieses Phänomen des Jugendfetischismus ist allgemein in der Werbung anzutreffen. In dieser Verherrlichung der Jugend, rechnet die Werbung mit einer Angst, die der Konsument durch eine Scheinbefriedigung, d.h. durch Kauf, zu überwinden sucht. Es ist die Angst irgendwann einmal nicht mehr dazuzugehören, ein Outsider zu sein. Das Leben der Jugend wird von der Werbung als das wahre und echte Leben hingestellt. Dieser Reiz der Jugend ist für die Werbung in jeder Hinsicht von Interesse. Es ist zum einen, daß die Jugend schnell-

(7) Max Horkheimer, Egoismus und Freiheitsbewegung. Zur Anthropologie des bürgerlichen Zeitalters. In: Traditionelle und kritische Theorie. Frankfurt/M. 1970 S. 137

(8) Ebenda S. 157

ler auf Neuerungen anspricht, d.h. kauft, und zum anderen, daß ältere Menschen, in ihrer Angst, nicht mehr jung zu sein, den Jugendlichen nachahmen.

Auch hierfür gibt es etliche Beispiele, wie etwa der allen bekannte Mann mit dem Loch in der Schuhsohle, der für seine Zigarette meilenweit geht. Er ist hier, in der Weihnachtszeit, in das Kostüm des Weihnachtsmannes geschlüpft. Das hier gezeigte Beispiel wäre noch interessant hinsichtlich des Textes, der doppelten Bedeutung von « geschmackvoll » schenken und rauchen, was aber hier zu weit führen würde.

Noch ein letztes Beispiel aus der Fülle der Weihnachtsmann-Wer-

bungen sei herausgegriffen. Es ist eine sehr humoristische Darstellung aus den Vereinigten Staaten, die die enorme Verfügbarkeit deutlich vor Augen führt. Sie zeigt « Good old Santa » in der Würste liegend. Er trägt ein Safari-Kostüm im « Santa-Look », vor ihm liegen Geschenkpakketen einer Kosmetikfirma. Im Text sagt er, daß er in die Wüste gezogen ist, der Gesundheit wegen. Dort fand er dann auch das schöne Geschenk, das den Namen « Wüstenblume » trägt. Das traditionelle Bild des Weihnachtsmannes wird zwar zerstört, aber sein Werbewert als Symbol des Schenkens schlechthin bleibt deutlicher denn je erhalten.

Dieses sind nur einige Beispiele aus einer großen Fülle von Warenwerbungen mit dem Weihnachtsmann, der mit diesen Objektivationen aus der Kinderstube herausgeholt wurde und, zumindest in der Vorweihnachts- und Weinachtszeit, eine beachtliche Rolle in der Konsumwelt der Erwachsenen spielt.

Ulrike NAGEL

Gundelfingen (Deutschland)

Lieven K. CUMPS doktoreert !

Op 18 maart 1975 verwierf ons medelid Lieven K. Cumps aan de Katolieke Universiteit van Leuven, het doktoraat in de fakulteit Wijsbeg. en Letteren, Departement literatuurwetenschap, afdeling Nederl. literatuur en Volkskunde, na de verdediging van zijn dissertatie: *De Tempeliers in het baljuwschap Vlaanderen. Een volkskundig onderzoek naar relikten van de tempelorde in de volksverlevering.*

De jury was samengesteld uit prof. dr. K.C. Peeters, prof. dr. H.L. Cox van de universiteit te Utrecht, van prof. dr. W. Lourdaux, prof. dr. K. Roelandts, dr. S. Top.

Bestuursleden van de Bond en vrienden van alom waren in betuiging van geluk en eer aanwezig. Aldus beleeft de Bond het uitzonderlijk genoeg dat op de duur van ruim één jaar drie leden het doktoraat behalen langs een volkskundig thema om(1).

De studie van de sagencyclus met *De Tempelier* als hoofdfiguur beduidt een vooraanstaande bijdrage tot de waardering en de kennis van onze historische sagen. Lieven Cumps leverde vooreerst een omvangrijke historiek van de Tempeliers en van hun spreiding in Vlaanderen. Een schriftelijke rondvraag die er ook Frans- en Zeeuws-Vlaanderen in betrok, was erop gericht om het huidige Tempeliersgebied af te tasten en de grenzen vast te leggen. Dit onderzoek wees uit dat de sagenstrook opvallend overeenstemt met de gebieden waar de orde verbleef of bezittingen had. Het woord 'tempelier' daarentegen heeft zich ruim en mondgemeen ontwikkeld. Inzake analyse van de verhalen deed Lieven Cumps beroep op recent materiaal, d.i. na

(1) R. v. d. Linden, *Hugo ARENS doktoreert.* O V Z XLIX (1974) 142.

Idem, *Stefaan TOP doktoreert.* Ibidem L (1975) 11-12.

1950, rechtstreeks uit de volksmond opgetekend. De studie van de sagenmotieven moet het beeld tonen dat de volksmens zich van deze figuur heeft gevormd en dat zich in de sagen weerspiegelt. De verhouding van de regelmatig weerkerende elementen en de verklaring van het hoe en waarom behoren tot een van de belangrijkste punten. Bij de motievgroepen ontmoeten we — in vogelvlucht — de identiteit van de tempelridders, hun manier van verschijnen en van optreden, hun bespookte en betoverde gebouwen, de boven- en ondergrondse verblijfplaatsen.

Over het algemeen wordt een tempelier ongunstig en negatief getekend, als een verdorven geestelijke, een rijke potentaat in het misbruiken van zijn macht, die vaak bij wijze van straf en/of afrekening plotseling en mysterieus verdwijnt.

Een draad met onze sagenwereld is er haast bestendig aanwezig, b.v. een gelijk-nis met de plaaggeesten. Tempeliersboerderijen of -kastelen waren behekst zoals andere hoeven. Onderaardse gangen leidden naar hun verblijf. Als roofridders rijden ze met verkeerd beslagen paarden. Dit kenmerk is slechts op een beperkt aantal plaatsen verspreid. Anderzijds is er een eigen merkteken: het *ius primae noctis*, het recht van de eerste nacht. Hun naam is gebonden aan beruchte drank- en braspartijen. In historisch opzicht verdient dit feit de aandacht, omdat het nergens in de oorspronkelijke beschuldigingen tegen de orde voorkomt.

Inzake de vorming en vervorming van de Tempeliersfiguur treden er op de voorgrond: de plaaggeest, het schatverhaal, de verworping mens = duivel, tempelier = duivel, in treffende bouwmeestersagen; na de ontmaskering geldt de gedaante als kinderschrik; het toedichten van indrukwekkende gebouwen aan de tempeliers; de naamgeving aan bepaalde gebieden. De zegspersoon houdt er nog van zich in het verhaal te betrekken, als in een eigen belevenis, of in die van een verwante of buur, om de betrouwbaarheid te versterken en te bevestigen.

Van geografisch standpunt uit heeft het woord Tempelier een (beruchte) bekendheid verworven. Inzake publikatie van het verhaalmateriaal reikt (historisch standpunt) een kern tot Kunst- en Letterblad van 1842. Verhalen zijn wellicht zo oud als de orde zelf. Tempelierssagen (sociologisch aspekt) worden in hoofdzaak verteld door lieden van 76 tot 80 jaar, mannelijke vertellers (72 %), waarvan 63 % een ambachtelijk beroep uitoefent. Amper 25 % van deze vertellers stamt uit de landbouwbevolking. De psychologische waarde van het tempeliërsgehoof vindt een basis in het vertellen over gebeurtenissen en personen die stoffelijke en geschiedkundige en taalkundige sporen nalaten.

Omne trinum perfectum. Alle goede dingen bestaan in drieën. De Bond leeft mee in het geluk en de eer van drie doktoraten. Wij feliciteren allerhartelijkst de promotor Prof. dr. K.C. Peeters, Lieven Cumps en zijn hele familie.

Renaat van der Linden
Zottegem

Bij het ter perse gaan van ons tijdschrift vernemen we vol pijn het overlijden van ons zo verdienstelijk medelid Prof. em. dr. K.C. PEETERS. In nummer 1 van volgende jaargang zullen wij een uitvoerig In Memoriam wijden aan deze uitzonderlijke voor-man.

De Redactie.

JAARLIJKSE STATUTAIRE VERGADERING VAN DE KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN

op zondag 26 oktober 1975 in het Museum voor Volkskunde, Kraanlel 63, Gent

Nadat de voorzitter een welkomswoord had gericht tot de talrijke aanwezigen nam de vergadering een minuut stilte in acht ter nagedachtenis van de in het dienstjaar overleden leden :

— Mevr. R. Creyf-Poppe, Oostende; E. Famelaer-Coene, Oostakker.

— HH. A. Bracke, Gent; R. De Graeve, Gent; Prof. Dr. R. Foncke, Brussel; A. Ingels, Gent; J. Van der Plaetsen, Wondelgem.

Vragenlijsten in verband met de enquêtes over "De mulder en zijn molen", "Bier en brouwerij", "Wintergebruiken", die de Bond wenst in te richten, werden aan de aanwezigen rondgedeeld.

1. Openingsrede door Renaat van der Linden, voorzitter

Deze goudag heeft een uitzonderlijke betekenis; het is de vierde maal dat we samenkomen in de loop van het jaar. Wij hebben gevierd, één van hart en geest op het stadhuis, hier in de eigen zetel en een derde maal op het gouvernementeel paleis.

De viering steunt op het feit dat pioniers een halve eeuw geleden een Bond hebben gesticht en een tijdschrift en een museum uit de grond hebben gestampt. Wij zijn de traditiedragers. Jonge krachten sluiten idealistisch en daadvaardig bij het bestuur aan.

Op het stadhuis verklaarde schepen R. Vandewege tijdens zijn toespraak: **In de huidige jachtige samenleving die op winstbejag is afgestemd, is het niet meer zo gemakkelijk bekwame personen te vinden die zich belangloos aan een wél zinvolle, maar toch tijdrovende bezigheid willen wijden... In talrijke verenigingen hoort men zeggen dat in dat opzicht de opvolging niet meer zou verzekerd zijn(1).**

Straks bij de verkiezing van het bestuur mag ik U zes nieuwe kandidaten voorstellen.

Wij vinden in deze leden de vaste, gouden draad in onze Bond. Daarom breng ik volgraag, reeds in het begin van de zitting, hulde aan deze dames en heren die de vergadering van heden in het bestuur zal aanwijzen.

1974 een jaar van show... 1975 een jaar van wetenschap, klopt dat ?

Volkskunde betekent "volkskennis"(2)

We kennen de oppervlakte van ons volk, zoals we een vlak, bij voorbeeld het oppervlak van een water kennen. Een kind duldt er de onbewogenheid en onbeweeglijkheid niet van. Het "moet" er een kei in knallen, niet om het geluid, dof en donker, maar om de roerloosheid te breken. Er ontstaat een cirkel, wijder en wijder en de kringen deinen uit. Is de vijver dezelfde gebleven? Even stil als tevoren of heeft de knal het geheel of een deel beroerd? Is een hoek van het water ergens gewijzigd? Uiterlijk niet en innerlijk wel? Wie verklaart en bepaalt het?

(1) OVZ L (1975) 179

(2) Jan de VRIES, *De Wetenschap der Volkskunde*. Hoekstenen onzer Volkskultuur. Eerste reeks: *Volkskunde*. Deel I. Amsterdam, 1941, 5.

De vijver is ons volk, ontzettend uitgestrekt, waar ontelbare keien in gekeild worden door allerlei lieden en manifestaties uit onze gemeenschap.

Het voorwerp raakt de oppervlakte van het water, schiet er in en komt weer te voorschijn, scheert even langs het vlak en speelt verder weer verstoppertje in de plas.

In ons volksleven komen er vele vormen van keien voort. Wie gooit ze? Hoever beroeren ze de rand van het water en hoe diep?

Ons volk telt vele groepen en troepen, standen en rangen. Zie naar uw stand. Schouw in uw straat en het hoekje om.

Onze wetenschap heeft zich steeds naar "in het oog springende" punten gericht: **volksverhaal** op basis van de inhoud, en wat weten we over de luisteraars, over de traditie van de vertellers?... Welke persoon verhaalt hetzelfde als zijn vader en waarin ligt het verschil, in de inhoud en in de vorm van aanbidding? **Volks-geloof** op basis van de stoeten, de processies, de kerken en kapellen en in hoever geloven we (in) hetzelfde als onze ouders en voorouders en waarin ligt de wijziging en waarom?

Het volksleven staat in verband met het dagelijks leven, van maan- tot zaterdag, van de ochtend tot de avond, in zijn vaak alledaagse banaliteit en banale alle-daagsheid. Wat onbeduidend blijkt voor de ene burger, krijgt hoge waarde voor een andere medemens, ergens in de omgeving en in de familie. Ernest Claes en Felix Timmermans zijn druk bestudeerd en wat weet u over de kioskliteratuur en stationslektuur?

Op grootscheepse wijze heeft ons "Kommissariaat-Generaal voor Toerisme" 1974 als Folklorejaar uitgeroepen. Daar dienen dringende en wringende vragen gesteld:

- 1) Wie heeft het jaar gemaakt of althans als dusdanig bestempeld?
- 2) Wie heeft dat jaar beleefd?

Op 1 april 1974 heeft Arthur Haulot, kommissaris-generaal voor Toerisme, het Folklorejaar plechtig geopend in het stadhuis te Brussel in aanwezigheid van Z.K.H. prins Filip. Daar traden op: een kinderkoor uit Eupen, de kompagne Fanny Thibout uit Luik, de groep Jan Pirrewit uit Schoten. We willen enkel deze zin uit de rede van Arthur Haulot aanhalen: **Het ligt niet in onze bedoeling de professor te spelen... of ook niet uw oordeel te vragen over de diepzinnige gedachtenwisseling tussen deze hooggeleerde heren wanneer ze zich druk maken over de vraag of folklore wel het goede woord is en of men niet eerder van volkskunde moet spreken.** (ou si ce n'est pas plutôt d'ethnographie... in zijn Franse toespraak).

Het gaat om een officiële instantie en om een officiële openstelling. In welk opzicht was deze instantie bevoegd? En indien dit het geval niet was, in hoever heeft deze instantie bevoegde lieden of diensten geraadpleegd? Tevoren heeft het kommissariaat-generaal reeds een kastelen- en ook een abdijen- en een begijnhovenjaar te voorschijn getoverd. Daar ging het om toeristische attracties en waarden. Met één slag kreeg het "volksleven" een nationaal belang. En dat volksleven werd met één slag aan "toerisme" gebonden.

Diensten van volkskunde, de kennis van het volk, zijn niet geraadpleegd of erkend. Daar is in eerste instantie: de Koninklijke Belgische Kommissie voor Volkskunde in Brussel, in het kader van het Ministerie voor Nederlandse Cultuur. In 1975 stonden Aspecten van het Volksleven in Europa op het programma, georganiseerd door onze regering, d.w.z. onze ministeries van cultuur, onder de auspiciën van de Raad van Europa en met medewerking van de Unesco. Vier tentoonstellingen van internationale waarde en manifestaties met buitenlandse deelneming waren voorzien. Het kommissariaat-generaal voor Toerisme bekommerde zich niet om deze plannen en dreef het folklorejaar 1974 door. We krijgen sober het antwoord: wie heeft het jaar gemaakt?

Het antwoord wordt ingewikkeld en lastig bij de vraag: wie heeft dat jaar beleefd? Als volkskundigen mogen we dat vraagstuk niet uit de weg gaan. Het antwoord vergt meer dan gewone uitleg. Wie voelde zich geroepen voor dat jaar en wie niet? Wie kwam er wel aan bod, onverwacht?

"Folklorejaar 1974" is een gemakkelijk en een gevaarlijk woord. Folklore betekent geen studie, geen getrouw uitbeelden van vroegere gebruiken, maar vaak nabootsen van rustiek, van een landelijk gedoe, in een vluchtig en luchtig gedoe en weergave van een ambacht, in het vertoon van oud alaam, enz. De woorden rusticiteit en rustiek horen erbij en geleerden gewagen van rusticomanie!

Een vorm van creativiteit hoort er niet bij, alleen de hang en drang naar show. Let even op de aangekondigde waren en waarden:

een leven twee dagen in het verleden... onze vroegere gemeente met oude vondsten... ambachtsman en antiekmarkt... kunst- en ambachtenmarkt... den oude tijd herleeft... schatten op zolder... een stoet van vroeger... huisraad uit grootmoeders tijd... caféspelen herleven... folklorefestival... 3de leeftijd feest... oud boerenalaam en volksdans... Wij zetten de klok achteruit... hoogdag voor folklore... jaarmarkt en mandenvlechters... folkloristisch schouwspel... artiesten- en ambachtenfoor... folkloredag 'Oud-Langdorp... oude tradities bij ons

Het gaat er om wisselende titels om hetzelfde streven weer te geven: zoveel mogelijk volk te lokken rond een zo goedkoop mogelijk vertoon. Gelegenheidskermis en -feesten, marktcomitees en bruegelfestivals, wijk- en buurttemenners komen te voorschijn met "kurieuze gevallen": een glasblazer, een stoelen- en mandenvlechter, een kantwerkster, een klompenmaker, een volkszanger en een zere-loper, een borstelmaker, een doedelzakpijpendraaier, een nettenbreier, een vertinner, een rietwever, een patakonmaker, een bijenkorfvlchter, spinsters, enz.

De krant, een vouwblad en een folder wijzen erop, "dat het een oneindig moeilijke taak en zaak was om de verschillende ambachten te verzamelen, maar de inrichters zijn er tenslotte toch, zij het met zware financiële offers, glansrijk in geslaagd. De aanwerving voor de kunst- en artiestenmarkt verliep heel wat vlotter en heel wat schilders, beeldhouwers, kunstsmiden, keramiekers, juwelenmakers, portrettisten, lederbewerker, gitaarspelers, karikaturisten en tekenaars treden op voor het publiek." (Gaverse kunst- en ambachtsmarkt wordt iets enigs, in Het Volk, dagblad, Gent 16 augustus 1974). Voor de eerste maal wellicht geschiedt het, dat u een doedelzak ziet tot stand komen en dat u een eind verder een muzikant het tuig ziet hanteren.

De show biedt niet alleen het bewerken en verwerken van allerlei materiaal, in hoofdzaak hout en ijzer. Er is her en der ook het plaatselijk gebak bij betrokken en de (gelegenheids)bakker levert de waar. Ook in dit raam hoort er een vorm van show bij, want het gebeurt dat een os aan het spit draait en gaar geraakt en dat een slager een zwijn doodt volgens alle regelen van de kunst op het stro, het dier kuist en wast en dan de trippen ter plaatse klaar maakt en laat bakken en aan de man en vrouw brengt.

Het gaat niet louter om een kijken op personen voor wie men meer verwondering dan bewondering opbrengt, om hun kunde en vaardigheid, maar het gaat soms tegelijk om eten en drinken, op zijn bruegels voor een deel.

Het loopt vaak van een leien dakje om kritiek uit te brengen. We dienen in dit verband te erkennen, dat het Folklorejaar 1974 ook winstpunten kan vermelden, vooral in Oost- en West-Vlaanderen. Daar zijn twee verzamelingen tot stand gekomen, die een belangrijk vertrekpunt vormen:

VOLKSKUNDIG EN FOLKLORISTISCH OOST-VLAANDEREN. De Federatie voor Toerisme bundelde een reeks gegevens in samenwerking met steden en gemeenten.

Processies. Bedevaarten. Andere vrome gebruiken. Stoeten. Ommegangen. Karnavals. Folkloristische feesten. Kermissen. Folkloristische markten. Vuurwerken. Folkloristische klederdrachten en gastronomie. Volksspelen. Poppenspelen. Personen en groepen die oude instrumenten bespelen. Volksdansen- en vendeliërsgroepen. Folkloristische gilden. Reuzen. Typische figuren. St.-Pietersvuren. Worpen. Typische levensgewoonten en -gebruiken. Volkskundige musea. Oude hoeven waar nog iets folkloristisch plaats grijpt. Wind- en watermolens. Heemkundige kringen. Materiaal voor het inrichten van feestelijkheden. Aanvullende bemerkingen.

Uitg. Federatie voor Toerisme in Oost-Vlaanderen. Gent, 1974, 145.

De uitgave telt honderd vijfenveertig bladzijden. De indeling is niet ideaal. Gegevens ontbreken wel eens, b.v. Temse, bij de ommegangen, vermeld als Weg-om ter ere van H. Amelberga, zonder opgave van datum en contactadres. Processies, bedevaarten, stoeten en ommegangen kunt u niet immer makkelijk schiften; de reuzen krijgen een afzonderlijke beurt, waar kans bestond, ruitersommegangen en reuzenfeesten dadelijk te splitsen.

Westtoerisme van Brugge biedt SPIEGEL VAN HET WESTVLAAMSE VOLKSLEVEN, een inventaris van uitingen van het volksleven die een historisch verantwoorde en streekgebonden voortzetting weerspiegelen.

Volkscundige Kalender 1974. Markten (wekelijkse, speciale, enz.). Nieuwe uitingen van folklore (eet- en drinkgelagen, voorvasten- en vastengebruiken, karnavalfederatie, stoeten, koninginnen, prinsessen, enz.). Volksvermaak. Volkskunst-, volksdansen en representatieve folkloristische groepen. Reuzen en typische figuren. Oude ambachten. Volkscundige musea. Anderen getuigen van het volksleven: Begijnhuisjes, merkwaardige hofsteden, molens, duiventorens, schandpalen. Streekgebonden keuken. Bierspecialiteiten. Heemkringen en geschiedkundige verenigingen. Het folkloreaar 1974 in "korte berichten". Volkscundige Bibliografie door H. Stalpaert, volkskundige.

Uitg. Westtoerisme, Brugge, 80.

Achtenzestig bladzijden schikken talrijke manifestaties per datum en lokaliteit, ook b.v. nieuwe uitingen van folklore. Hervé Stalpaert ons gewaardeerd medelid, lid van de Koninklijke Kommissie voor Volkscunde en Hoofdman van de Bond der Westvlaamse Volkscundigen, levert twaalf bladzijden volkskundige, lees wetenschappelijke, bibliografie. Dit betekent, dat elke belangstellende verantwoorde bronnen kan raadplegen en gebeurlijk de prikkel voelt om zelf gegevens vast te leggen.

Waar begint en eindigt de "show", het uiterlijk vertoon van een ambacht of van een spel zonder innerlijke bezieling, zonder geestdrift en noodzaak? Dergelijke optreden wordt een ijdele parade, een vertoon (gebeurlijk) voor geld. Het wordt een opdrijven van waarden die niet meer inherent aan de traditie en aan de gemeenschap gebonden zijn. Het ambacht, de liedjeszanger, het gebak staan los en op zichzelf. Ze worden een lokmiddel om volk te trekken. Zij zijn ergens een deel van een marktattraktie geworden, niet van een markt die in de almanak van Snoeck ingeschreven is, maar van een gelegenheidsmanifestatie. Dergelijke lieden vragen en krijgen ongewoon veel geld. Of dergelijke "zaken blijven draaien", blijft de kern van de vraag. De ambachtsman en liedjeszanger zijn niet heem- of streekgebonden. Zij worden in- en rondgevoerd gelijk een circusvertoon op de buiten, een machtig spel soms, maar veelal een manifestatie die geen duidelijke sporen nalaat.

Gent is een apart geval in 1975, én door drie luisterrijke tentoonstellingen, én door drie kanjers van katalogen, waar de volkskunde rechtstreeks en onrechtstreeks aan haar trekken komt, in alle dimensies. Vorsers in allerlei takken en vakken, ook de volkskundigen, zullen zich verplicht zien met vaste regelmaat deze bronnen aan te boren.

In 1975 kregen de volkskundigen een kans van de bovenste plank: een inschakelen van twee ministeries van cultuur, auspiciën van de Raad van Europa en medewerking van de Unesco. Naast deze diensten was er een enig thema om volk van hoog tot laag te trekken: vrijen en trouwen. Het resultaat kunnen we heden nog niet meten. De gevolgen kunnen we pas over vele maanden wegen. Het feit en het onmiddellijk gevolg ligt in onze harten en handen: een expositie en een kataloog in Antwerpen, Binche en Luik, een ontzagwekkend vertoon daarnaast in Bokrijk.

De katalogen zijn zwaar en waardevol, door tekst en illustratie, door voorlichting en vooral door internationaal verband. Heeft Vlaanderen de kans te baat genomen om uit zijn kleinheid te treden? Wij verklaren stout en bout: JA.

De samenstelling en vermelding van een ere- en werkkomitee brengen heel wat hoofdbreken met zich. Elkeen weet dat de trekpaarden niet immer vooraan in de gelederen geraken en dat luxerossen bij de parade op de ereplaats staan waar ze het niet verdienen.

Daar zijn de medewerkers, de artikels en de illustraties uit zovele en zo verre landen waarmede we anders geen contact aanknopen. Dat is hét winstpunt. We hoeven niet te jammeren dat Antwerpen en Bokrijk alleen aan bod komen. Het is een reden tot roemen. Brugge is reeds de hele wereld door bekend, meer en beter dan we vermoeden. Maar de volkskunde van Vlaanderen krijgt een internationale beurt, in kijk- en in leesgenot, in beeld en woord, in de wetenschap. Dat laatste punt zal het belangrijkste blijven, in zijn waarde voor de volgende jaren. Voor de show dienen we te wachten wat er rest. Voor onze katalogen kunnen we thans reeds roemen, rustig en vast.

De expositie VRIJEN EN TROUWEN — Aspecten van het volksleven in Europa — Antwerpen 1975 kan roemen op een modelkataloog. We bieden eerst de inhoud:

P. ROCK, Bij wijze van inleiding	11
W. van NESPEN, Toelichting bij de tentoonstelling	15
P.(irkko) S.(IHVO), Algemene kenmerken van de Finse volkskultuur & kataloog SF/1 tot SF/152	19
Iso BAUMER, Zwitserland. Bruidskeuze, aanzoek en huwelijk. Kat. CH/1 tot CH/91 door Bernard WYDER	31
Wetenschappelijke Staf v/h Rijksmus. v. Volkskunde "Het Nederlands Openluchtmuseum", Arnhem, Van vrijen en trouwen in Nederland. Kat. NL/1 tot 57	47
—, Verkering en huwelijk. Tjsechoslowakije. Kat. CS/1 tot 75	55
Henri KLEES, Huwelijksgewoonten Groothertogdom Luxemburg. Kat. L/1 met vele onderverdelingen tot 1/7 door Georges SCHMITT	64
Michael HEWSON, Ierland & Kat. IRL/1 IRL/22	69
—, Duitse Democratische Republiek & Kat. DDR/1 - DDR/64	75
Arni BJOERNSSON / Selma JONSDOTTIR, Huwelijksgebruiken in IJsland. Kat. ISL/1 tot ISL/25 door Elsa E. GUDJONSSON / Selma JONSDOTTIR	84
May NODERMANN, Zweden, met kataloog S/1 tot S/13	93
H.(olger) R.(ASMUSSEN), Die Einleitung der Ehe, met kat. DK/1 tot DK/14	99
Jan Krzystof MAKULSKI, Zofia NEYMANOWA, Liefde en huwelijk in de volkskunst. Zofia NEYMANOWA, kat. PL 1 tot PL 170	105

Bernward DENEKE, Duitse Bondsrepubliek. Bernw. DENEKE & Hermann MAUE, Kat. D/1 tot D 97	123
Radmila KAJMAKOVIC, Yougoslavië. Kat. YU 1/ tot YU 168 / door B. Szenci, I. Bakrac, J. Bjeladinovic, M. Georgieva, M. Maluckov, M. Mikuska, N. Gyetvay, R. Kajmakovic, V. Klickova, V. Milosaljevic, Z. Lechner.	145
Maria VELEVA, De traditionele gebruiken i.v.m. liefde en huwelijk bij de Bulgaren, & Catalogus BG 1/ BG 146.	163
K BAYNES, Huwelijk en populaire kunst in Brittanje, met catalogus GB 1 tot GB 51/, waaronder menige reeks, b.v. karikaturen, liefdekaarten, enz.	179
Sabiha TANSUG, De liefde en het huwelijk, & katalogus TR 1/ tot TR 308.	189
Martine SEGALLEN, Liefde en huwelijk in de Franse maatschappij van voor de industrialisatie & Katalogus F 1/ tot F 163.	208
Erzsebet GYORGI-FÖLDES, Hongarije, en Kat. H 1/ tot H 71/ door boven genoemde, en Lajos Sznolnoki, Trézia Horvath, Szuzsa Varga	226
Maria Luisa HERRERA ESCUDERO, Spanje & Catalogus E 1/ tot 104/.	239
Peter ANKER, Vrijen en trouwen vroeger op het Noorse platteland & catalogus N 1/ tot N 46/.	252
Elisabetta SILVESTRINI & Francisco ROCCHI, Houten voorwerpen en catalogus I 1/ tot I 50/.	263
P. ROCK, België & catalogus B 1/ tot B 169/.	268
Het Musée de la Vie wallonne te Luik bood tegelijk een expositie en een kataloog Aspekten van het Volksleven in Europa 1975	

LIEFDE EN HUWELIJK

Hier volgt de inhoud van de kataloog :

Roger PINON, Inleiding	17
Zofia NEYMANOWA, Polen & Katalogus. 1-85	25
A. PLESSINGEROVA, Tsjechoslowakije & Kat. 1-36.	41
P. POUNTEV, Bulgarije & Kat. 1-24	57
J. BJELADINOVIC, Joegoslavië & Kat. 1-21	65
Eva SERA-SZACSVAY, Hongarije & Kat. 1-30	75
—, Roemenië & Kat. 1-32	85
Iacopo RECUPERO, Elisabetta SILVESTRINI, Francesco ROCCHI, Italië & Kat. 1-84.	97
M.L. HERRERA, Spanje & Kat. 1-44	105
R. PINON & Y. MOREAU, België, Kat. 1-81	121
J. DUYVETTER, Nederland & Kat. 1-19	141
Ken BAYNES, Groot-Britannië & Kat. 1-15	149
Martine SEGALLEN, Frankrijk & Kat. 1-63	161
Bernward DENEKE, Duitse Bondsrepubliek & Kat. 1-45	169
Anna RAPP, Zwitserland en Kat. 1-48	185
K. BEITL, Oostenrijk en Kat. 1-32	209
Henri KLEES, Groothertogdom Luxemburg en Kat. 1-17	221
H. RASMUSSEN, Denemarken en Kat. 1-28	233
Peter ANKER, Noorwegen en Kat. 1-16	245
M. NODERMANN, Zweden en Kat. 1-20	253
Matti SARMELA, Finland en Kat.	261
S. TANSUG, Turkije en Kat. 1-37	273

Waar begint de show, d.w.z. naar onze opvatting een vertoon zonder bezieling, een vorm van geldklopperij en -makerij? En waar neemt het waarachtig beleefd, het spontaan volksleven een aanvang? Het betreft een kiese aangelegenheid een lijn te trekken. Het Folklorejaar 1974 zal sporen nalaten wellicht. Het is onze plicht ze vast te leggen in hun aard en waarde, in hun ontwikkeling en teleurgang, in hun opbloei en kentering.

Intussen heeft 1975 hoogtepunten bereikt langs tentoonstellingen en wetenschappelijke uitgaven, waar de volkskunde rechtstreeks en onrechtstreeks opflikkert en vlamt. Vlaanderen is er een centraal punt van Europa geweest. Zal het die rol ergens kunnen handhaven of hernemen? Elk van ons draagt een verantwoordelijkheid voor het antwoord.

2. Bedrijvigheid van de Bond en zijn Raad van Beheer van november 1974 tot en met oktober 1975, door Maurits Broeckhove, sekretaris

Gouden jubileumviering

De aktiviteit van de Bond en zijn Raad van Beheer spitste zich vooral toe op het vijftigjarig jubileum van de Bond.

De viering geschiedde in drie fazen: op 5-4-1975 heeft het Gentse Stadsbestuur ons ontvangen; op 11-5-1975 had in het Museum voor Volkskunde de academische zitting plaats onder voorzitterschap van Mevr. Rika De Backer-Van Ocken, Minister van Nederlandse Cultuur, gepaard met openstelling van de jubelxpositie "Volkskundige voorwerpen en dokumenten — Een halve eeuw Kon. Bond der Oostvlaamse Volkskundigen"(3). Op 7-6-1975 heeft het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen ons ontvangen in de feestzaal van het Provinciaal Gouvernement(4). De Vereniging voor Volkskunde (zetel Antwerpen) nam met haar leden deel aan de viering van het Provinciebestuur.

Afvaardingen

Een afvaardiging van de Bond was vertegenwoordigd op:

- 30-10-1974: Leuven, verdediging doktrale scriptie van medelid Stefan TOP;
- 2-11-1974: Olsene, onthulling gedenkplaat Modest HUYS;
- 21-12-1974: Serskamp, openstelling expo "Drie Koningen";
- 12- 1-1975: Herdersem, start Alfons de Cockjaar;
- 25- 1-1975: Gent, openstelling Schoolmuseum M. THIERY;
- 2- 2-1975: Ronse, studiedag "Uitstraling van onze kultuur in de wereld";
- 18- 3-1975: Leuven, verdediging doktrale scriptie van medelid Lieven CUMPS;
- 22- 3-1975: Dendermonde, hulding medelid Jozef DAUWE bij zijn bekroning met met de prov. prijs voor Familiekunde;
- 30- 3-1975: Geraardsbergen, openstelling expo "Kreatieve Vrijtijdsbesteding";
- 16- 4-1975: Leuven, debat "Zin of onzin industriële archeologie";
- 18- 4-1975: Gent, expo "Gent duizend jaar Kunst en Kultuur, Muurschilderkunst, schilderkunst, tekenkunst, graveerkunst, beeldhouwkunst";
- 19- 4-1975: Gent, kanttentoonstelling in de krypte van de Sint-Baafskatedraal;
- 11- 6-1975: Gent, expo "Gent gezien door Geo LANGIE";
- 14- 6-1975: Hombeek, expo "Volksprenten en volksdevotie in het raam der Sint-Mettefeesten";

(3) Voor katalogoog, zie OVZ L (1975) 81-140.

(4) Voor uitvoerige kommentaar over de viering, zie OVZ L (1975) 178-216.

- 20- 6-1975 : Gent, expo " Gent duizend jaar Kunst en Cultuur, Boekdrukkunst, boekbanden, borduurkunst, edelsmeedkunst, minatuurkunst ";
- 10- 7-1975 : Gent, expo " Gent duizend jaar Kunst en Cultuur, Stadsontwikkeling en architectuur, keramiek, koper en brons, ijzerwerk, tin, meubelkunst, tapijtkunst ";
- 12- 7-1975 : Antwerpen, expo " Vrijen en trouwen — Aspecten van het volksleven in Europa ";
- 12- 7-1975 : Binche, expo " Le masque dans la tradition européenne ";
- 14- 7-1975 : Doornik, expo " Saints populaires dans le diocèse de Tournai ";
- 16- 7-1975 : Brussel, " 2e Int. kongres van de Vrienden van de Musea ";
- 27- 7-1975 : Gent, Ikonotentoonstelling PP. Augustijnen;
- 30- 8-1975 : Huise, inzegening vernieuwde molen.

Inleidingen en spreekbeurten

Bij de openstelling van menige tentoonstelling in een studiekkring en/of bij een huldebetoon hebben de inrichters op de Bond een beroep gedaan voor een inleiding of een spreekbeurt, gehouden door Renaat van der Linden of door een ander lid van ons Beheer :

- 29-10-1974 : Etikhove, expo Piet LIPPENS, " Monumenten en armoede in de stad ";
- 30-10-1974 : Haaltert, expo Freddy BAETEN " Hoeven sieren het dorp ";
- 9-11-1974 : Oudenaarde, expo Oscar BUSSCHOP " Visserskoppen en karakter;
- 11-11-1974 : Balegem, onthulling gedenkteken " Brug van eeuwen ";
- 1-12-1974 : Meigem, Heemkring Nevele, studievergadering " Sint-Niklaas als dorpspatroon ";
- 6-12-1975 : Appelterre, bespreking " Gebruiken rond Sint-Maarten en Sint-Niklaas;
- 13-12-1974 : Haaltert, expo Mevr. DE VOS-MATTHYS " Bloemen en symbool ";
- 19- 1-1975 : Herdersem, Kultuurraad met studiedag " Hobby en antiek ";
- 24- 1-1974 : Oudegem, studievergadering " Jaarkrans en volksdevotie ";
- 21- 2-1975 : Drongen, expo G. DUWEL " Schippers zien mensen anders ";
- 8- 3-1975 : Etikhove, Stichting Omer WATTEZ " Hymne, lyriek en daad ";
- 14- 3-1975 : Daknam, bespreking " Bolspel en ongewone uitdrukkingen ";
- 28- 3-1975 : Herzele, expo Julien VAN LANGENHOVE " Dorpsbeeld en geest ";
- 29- 3-1975 : Munkzwalm/Sint-Martens-Latem, expo Robert RONSSE " Maskers en mensen ";
- 18- 4-1975 : Etikhove, expo Emiel DE COOMAN " Bomen merken een land ";
- 10- 5-1975 : Gent, expo Marcel BEECKMAN " In het spoor van Felix Timmermans ";
- 16- 5-1975 : Sint-Maria-Oudenhove, expo Geo MUYS " Landschap en bebouwing ";
- 17- 5-1975 : Zottegem, studiekkring Kunst en Vrije tijd " Beeld van mens en land ";
- 23- 5-1975 : Herzele, jubileumexpo Michel VERGUCHT " Natuurelementen ";
- 31- 5-1975 : Zottegem, expo Leo DE GROOTE " Volkstypen en vroomheid ";
- 8- 6-1975 : Denderleeuw, onthulling vernieuwd Alfons de Cockborstbeeld;
- 28- 6-1975 : Ninove, feestzitting " Sint-Pietersfeesten met oude sporen ";
- 6- 7-1975 : Balegem, verwezenlijking " Almanak van de gemeente, illustrator Arm. Heins ";
- 20- 7-1975 : Zottegem, bespreking " Petanquespel en gemeenschapszin ";
- 16- 7-1975 : Herzele, expo Julien VAN LANGENHOVE " Veertig molens en landtekens ";

- 2- 8-1975: Herzele, Eerste muldersdag met bespreking "De mens heeft voorrang";
 17- 8-1975: Balegem, studiedag "Oude ambachten. Termen en betekenis";
 30- 8-1975: Balegem, expo José VAN DE VIJVER "Mens en Balegemse steen";
 27- 9-1975: Kortrijk, presentatie van de uitgave "Kortrijk 1945-1955"; werk van P. DEBRANDERE.

Samenwerking met andere instanties

Voor het tot stand komen van bepaalde manifestaties en/of uitgaven werkte de Bond mee:

- Centre d'Action culturelle de la Communauté d'Expression française (Cacef), Namen, levering van bijdrage "Volkskunde in Vlaanderen", voor de Nederlandse brochure, R. van der Linden;
- Raad voor Toerisme en Cultuur Hombeek, leveren van teksten en drukplaten voor de uitgave "Hombeekse Sinte-Mettefeesten", R. van der Linden;
- Filologenkongres Gent 1975, sectie Volkskunde (M. Daem, secretaris - R. Haeseryn, voorzitter); referaten van Mevr. De Man-Verbeeck over "De Vlaamse kinderpren-ten met voorstellingen van kinderspelen"; van E. Muyllaert met "De twee dimensio- neler versiering van de kermiskramen" en van R. van der Linden met "Honden- slager, kerkbaljuw en suisse";
- Kerkfabriek Sint-Baafskatedraal Gent door catalogus "Kanttentoonstelling, schat- ten uit kloosters, parochiekerken en werkstukken van de Kantwerkstersklub Sint- Katelijne van de Bond", G. Weze;
- Internationaal Colloquium Luik 1975 "Liefde en Huwelijk", met bijdrage over Engeltjesmaaksters en -makers", R. van der Linden;
- Davidsfonds Herdersem "Herdenking 125e verjaring geboortedag Alfons de Cock, bruikleen van publikaties, toespraken;
- Officieel orgaan van het landelijk verbond der middelgrote en kleine maalterij "Belgische Molenaar", Ravels, met vragenlijst van de Bond.
- Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, Antwerpen, inlichtingen voor een ont- werp van omslag voor een volkskundig werk door het verstrekken van bedevaart- vaantjes, R. van der Linden.

Voordrachten

Wegens de activiteiten van de jubileumviering was het Bestuur verplicht het aantal voordrachten te beperken:

- 3-11-1974: "Victor Stuyvaert, Gentenaar en Wereldburger", met kleurdiaprojektie, J. VAN HOUTE;
- 19- 1-1975: "Volksdevotie, vroeger en nu aan de hand van affiches, met kleurdia- projektie en tentoonstelling, R. VAN DER LINDEN;
- 16- 3-1975: "Diamant, zijn geschiedenis, bewerking en aanwending" met kleurdia- projektie, Z. REICH;
- 21- 9-1975: "Resultaten van een systematisch onderzoek der Dendermondse stads- rekeningen (1377-1789) naar de profane elementen inz. de Ommegang, inz. de reuzen en reuzendieren", Th. PENNEMAN;
- 26-10-1975: "Standbeelden van Gent" met kleurdiaprojektie en kommentaar, J. VAN WAESBERGHE.

Volkskundige enquête

De enquête over votiefschilderijen in de kapel van O.-L.-Vrouw-Scheiboom te

Gent is persklaar. Zoals meegedeeld in vorig jaarverslag(5) geeft de Bond de studie uit in het kader van "Gent duizend jaar Kunst en Cultuur". Met de reeds ontvangen schenkingen en de raming van de vóórintekeningen, waarvoor de prospectussen eerst-daags met OVZ nr. 5/1975 zullen toegestuurd worden, zal de Bond in staat zijn deze uitzonderlijke uitgave op de markt te brengen.

Het Bestuur beveelt dit boek bij alle leden ten zeerste aan.

Tijdschrift en Mededelingenblad

Het tijdschrift Oostvlaamse Zanten en het Mededelingenblad verschenen regelmatig.

Naast het bondsnieuws heeft het Mededelingenblad ook artikels van algemene aard gepubliceerd. Op dit gebied krijgt het een grotere waarde dan eerst was voorzien.

De "Inhoud 1975"(6) bewijst dat de Redactie en de medewerkers streven naar gedegen wetenschappelijke bijdragen voor ons tijdschrift waar tegelijk verscheidenheid optreedt.

Een inzending uit Nederland en een uit Duitsland, ter gelegenheid van ons vijftigjarig bestaan, verschijnen in het huidig nr. 6/1975, blz. 222 en blz. 226.

3. Financiële verrichtingen dienstjaar 1974 door Mevr. S. Van De Velde-Smet, penningmeesteres

De ontvangsten voor het dienstjaar 1974 bedragen ongeveer 540.000 fr. In ronde cijfers is dit bedrag als volgt onderverdeeld :

Lidgelden	145.000 F	of	27 %	van de ontvangsten
Giften en toelagen	120.000 F		22 %	
Publikaties	75.000 F		14 %	
Kantklub	115.000 F		21 %	
Diverse : uitstappen, reizen, baten	85.000 F		16 %	
	<u>540.000 F</u>		<u>100 %</u>	

De uitgaven bedragen ongeveer 600.000 fr. of 60.000 fr. meer dan de inkomsten. De spreiding van die uitgaven is als volgt :

Administratieve kosten	68.000 F	of	11 %	van de uitgaven
Publikaties en tijdschrift	220.000 F		37 %	
Kantklub	228.000 F		38 %	
Biblioteek	15.000 F		2,5 %	
Voordrachten en reizen	30.000 F		5 %	
Studie en dokumentatie	10.000 F		1,5 %	
Allerlei	29.000 F		5 %	
	<u>600.000 F</u>		<u>100 %</u>	

De Heer van Audenhove en Mevr. De Man, kommissarissen voor het dienstjaar 1974 hebben de boekhouding nagezien. Uit hun verslag blijkt dat alle verrichtingen regelmatig waren ingeschreven en de bedragen overeenstemden met de boekhoudkundige bescheiden. Ingevolge hun bevindingen vragen we de financiële verrichtingen voor het dienstjaar 1974 goed te keuren.

De vergadering keurt het verslag goed.

(5) OVZ XLIX (1974) 219

(6) Zie blz. 257

STAAT VAN INKOMSTEN EN UITGAVEN VOOR HET BOEKJAAR 1974

INKOMSTEN

Incasso op 1-1-74	
Postrekening	38.609
Bank-deposito	101.256
Kas	1.910
	141.775
Lidgelden	144.071
Publikaties	73.215
Voordrachten	2.180
Groepsreizen	27.458
Kursusgelden Kantklub	116.530
Toevallige baten	56.115
Giften en subsidies	118.702
	680.046

UITGAVEN

Sekretariaat, kantoorbehoeften, reiskosten	68.088
Kursussen kantklub	220.249
Publikaties	228.397
Hulp- en leermiddelen	14.083
Uitstappen en reizen	23.064
Kongressen	6.000
Studie en dokumentatie	10.000
Allerlei	25.177
Regularisatieposten	4.602
	599.660
INCASSO op 31-21-74	
Postrekening	5.113
Bank-deposito	75.264
Kas	9
	80.386
	680.046

De vergadering keurt het financieel verslag 1974 goed.

BEGROTING 1976

INKOMSTEN

Lidgelden	180.000
Advertenties	5.000
Verkoop broch. 20.000 votiefsch. 350.000	370.000
Inkomgelden	2.000
Groepsreizen	18.000
Kursusgelden kantwerk	80.000
Leningen	400.000
Giften	50.000
Toevallige baten BTW	30.000
Staatssubsidie	50.000
Prov. subs.	15.000
Gemeentelijke subs.	5.000
	1.205.000

UITGAVEN

Uitbesteed werk	10.000
Kantoorbehoeften	21.000
Administratieve kosten	32.000
Reiskosten bestuur	5.000
Drukwerk	22.000
Propaganda	10.000
Publikaties tijdschrift	240.000
Saldo votiefschilderijen	630.000
	870.000
Overige organisatiekosten	50.000
Bibliotheek	20.000
Kursussen kantwerk	90.000
Groepsreizen	18.000
Manifestaties	15.000
Overige specifieke kosten	2.000
Lening interest	40.000
	1.205.000

De vergadering keurt de begroting 1976 goed en heeft de heren Gustaaf van Audenhove en Gaston Van Peteghem als leden van de kaskommissie voor het nazicht van de boekhouding 1975 aangeduid.

4. Intermezzo

De Heem- en Oudheidkundige Kring van Wichelen had voor een even verrassende als kunstzinnige prestatie gezorgd. De leden van de bond die vorig jaar de goudslag in Wichelen niet hadden bijgewoond, kregen thans de kans een deel van de atmosfeer ginds te beleven.

Als artiesten traden op: Linda Van de Wille uit Overmere, als zangeres; Mandus De Vos uit Wichelen als zanger, Jan Bracke uit dezelfde gemeente als violist, Wim Annaert uit Erondegem als harmonikaspeler. De kring uit Wichelen heeft deze groep in het leven geroepen en het viertal treedt regelmatig op bij feestelijke gelegenheden.

Zij gaven voor de aanwezigen op de goudslag twee liederen ten beste:

1) "Veermanslied", tekst en muziek van Roger Van de Velde te Hamme, die het lied in 1950 samenstelde, in herinnering aan het veer te Mariekerke en Drijgoten;

2) "Het Meisje en de Schipper", een lied dat klaarblijkelijk een Dendermondse oorsprong heeft (omstreeks 1703) volgens de verklaring van Engelbert Opdebeek uit Duffel, een bekend liederenverzamelaar die in 1974 de tekst aan het bestuur van de Heemkring te Wichelen mededeelde.

De zangers en muzikanten oogstten een welverdiende bijval en het sprak bijna vanzelf, dat de aanwezigen een tweede optreden wensten. Zo keurig was de fijnzinnige prestatie.

Begin van het "Veermanslied":

Zie ginder in de verte 't veerhuis van de "Slepers" staan...

Begin van het lied "Het Meisje en de Schipper":

Lieve schipper, vaar me over, naar het gindse dorpje heen.

Ik zal u dit halssnoer geven, met deez' kostelijke steen...

5. Werking van de Kantwerkstersklub Sint-Katelijne van november 1974 tot en met oktober 1975, door Gustaaf Weze, ondervoorzitter van de Bond

Het aanleren van het kantklossen houdt voor de Kantwerkstersklub Sint-Katelijne heel wat activiteit in. De belangrijkste onder de aktiepunten zijn zeker de maandelijkse werkvergaderingen waar onze leermeesteressen tijdens een paar uur van de zondagmorgen op het vooraf nauwkeurig uitgetekend en geprikt patroon de leerlingen de methode technisch verantwoord uitleggen, het hun voordoen en alles desnoods met onvermoeibare ijver herhalen tot elk het in de geest en in de vingers heeft. Deze lessen, door leermeesteressen die uit de klub gegroeid en er aldus mede vergroeid zijn, betekenen voor de leden van de Bond niet alleen het beleven van de volkskunde en het beoefenen van de volkskunst als een hoogstaand kultureel presenteren, maar ze handhaven tevens een uitzonderlijke waarde voor wat wij de overleveringsaktiviteit in onze Bond zullen noemen. De Bond heeft steeds leden geteld die een specialiteit in zich dragen die zij met vreugde en op een totaal onbaatzuchtige wijze aan anderen overdragen.

In de kantwerkstersklub denken wij thans aan de eerste leermeester en medestichter van de klub, wijlen de heer Robiette. In het kader van het jubileum van de Bond moeten wij er ons diep van bewust zijn dat zulkdanige werking van de leden de enorme verplichting inhoudt om deze voorposten in ere te houden omdat zij het fundament blijven voor ons volkskundig werk.

In dit jubeljaar, in het raam van "Gent, duizend jaar Kunst en Kultuur", Gentse Floraliën en het "Jaar van het Europees Bouwkundig Erfgoed" heeft de Bond met zijn Kantwerkstersklub getracht vooraanstaand volkskundig dienstbetoon te bewijzen. We kunnen voor de Kantwerkstersklub ingaan op de onderdelen die de werking bundelen: de vergaderingen waar leermeesteressen en leerlingen ijveren om het

kantwerk terug een ereplaats te bezorgen; wij kunnen praten over de werkmethode opdat zij bij elkeen goed overkomt; wij zouden kunnen uitweiden over de technische tekeningen en vrije oefeningen; wij zouden u kunnen onderhouden over het materiaal dat er ten behoeve van onze leerlingen steeds moet beschikbaar zijn, over de zorg en de voorbereiding van de lessen en de opgave van de huistaken met het nazicht ervan; over het aantal belangstellenden dat in zulke mate aangroeit dat wij hen niet allemaal kunnen opvangen.

Over al deze aspecten kunnen wij afzonderlijk en uitgebreid uitweiden. Maar laten wij dit programma plaatsen in het kader van vijftig jaar bondsleven, in "Gent, duizend jaar Kunst en Cultuur" en in het "Jaar van het Europees Bouwkundig Erfgoed". Dan zien wij hoe dit programma ons in staat stelde om mede te werken aan al deze manifestaties. Want is niet juist deze medewerking de vrucht van de Sint-Katelijneklub? Wij zien naar de tentoonstelling van kantwerk der Gentse kerken en kloosters in de krypte van de Katedraal, mede ingericht door de Bond en zijn Kantwerkstersklub die Mevr. Van Dijk, Mej. Van Poeck-De Knijf en Mevr. Cocriamont, ons aller vertegenwoordigsters, op een enige manier hebben opgebouwd, waar Mgr. De Kesel, Hulpbisschop, met groot entoesiasme en gulhartig vele kunstschatten van de Katedraal ter beschikking stelde, zodat op grootse wijze het kantwerk in Gent terug in het daglicht kon worden gesteld. Als onder triomfbogen, die het bouwwerk van de krypte vormt, lagen in drieënveertig kasten Gentse kantschatten tentoon gespreid. Midden al die oude kunst bevond zich het kantwerk van de kantwerkstersklub Sint-Katelijne, jong en fris, maar hand in hand met de eeuwenoude traditie die wij met volle overtuiging willen verder zetten. Wij konstateren hoe door de bijdrage in de krypte onze kursusboeken door bezoekers naar Amerika mee zijn gegaan. Wij hebben beleefd dat door het zien van de tentoonstelling het Nederlandse konfektiebedrijf C & A Brenkemyer, met zijn machtige filialen, de Kantwerkstersklub Sint-Katelijne uitnodigt om in zijn hoofdhuis in Rotterdam, tijdens de Belgische Week aldaar, er kantwerk in het algemeen en het kantklossen uit Gent te demonstreren. Onze leermeesteres Mevr. Van Dijk is er gedurende vijf dagen onze ambassadrice geweest. Ongeveer zestigduizend mensen van over de hele wereld hebben de tentoonstelling in de krypte bezocht; dan ziet het er uit dat ons bondswerk zich ook op internationaal plan spreidt!

Dit is levend volksleven gegroeid uit een vrijwillig onbaatzuchtige activiteit zoals van ouds: dit is huidige volkskunst in Vlaanderen. Helaas, hoever staat het begrip van zulkdanige werking nog verwijderd bij sommige die op hoge regionen bepalen op welke trap van waardering u mag staan. Wie zal bepalen en peilen hoever de kunde van een volk kan reiken en wat die geest van dat volk kan verwezenlijken? De Kantwerkstersklub wil zich niet aan voorvaderlijke geplogenheden vastzuigen, maar wil die steeds levendig aan de aktualiteit vastknopen. Reeds werd het goede zaad gekozen en gezaaid om nieuwe vruchten voort te brengen; onze geest en hart blijven de traditie eren, doch ons oog staart naar de toekomst, naar het behartigen van de volkskunst van morgen. Dit vergt echter een voorzichtig en gedurfd beleid. Staren wij ons niet blind op enkele roemvolle prestaties, want voor de deur staan er nog zovelen die evenals wij, vooral in deze materialistische computertijd, enigermate naar zichzelf zouden willen terugkeren. Laat van onze werking niet getuigd dat die veilig bij het oude blijft, maar wel, dat onze volkskundige bedrijvigheid zich aanpast aan de dagelijkse noodzakelijkheden. Zo geschiedt het wanneer wij heden de cyclus van vier jaren kantwerken afsluiten. Wij zijn er ons terdege van bewust dat wij er gerust nog vier jaren, en er nog vier jaren kunnen aan toevoegen, maar wij weten evenzeer dat het kantwerken dat hier werd aangeleerd, zo vruchtbaar is dat elkeen van heden af er in het verdere leven rustig van genieten kan. Het verheugt ons dat die jaren activiteit in het Museum voor Volkskunde werden beleefd als een sprookje waaraan nooit een einde zou komen en wij zouden de zin van ons volkskundig werk niet vatten indien wij de vraag "naar verder voortduren"

niet begrijpen. Daarom geven wij de verzekering dat wij de vraag van zovele getrouwe leden van Bond en Kantwerkstersklub niet naast ons leggen. Van bij de oprichting van de Kantwerkstersklub hebben wij heel wat meegemaakt. Vooral inzake organisatie kwam alles in kannen en kruiken. Wij kennen het klappen met de zweep. Er moet voor ieder plan georganiseerd worden, zoals de volksmond het zegt: men kan, vooral vandaag, niet verder springen dan zijn stok lang is, m.a.w. wij kunnen ons programma niet zwaarder overladen, want elke verdere ontwikkeling moet uit het hoofdprogramma voortvloeien. Over dat probleem zullen wij ons in de komende dagen buigen. Wanneer over enkele dagen de proeflessen aanvangen, betekent dit de aanloop van meer dan veertig nieuwe kandidaat-kantwerksters voor 1976.

Laat de kantwerksters die het met de Bond en de klub werkelijk goed menen, die het sterk waarderen waarvan zij hebben mogen genieten, bekennen dat zij eigenlijk tegenover andere leden bevoorrecht zijn. Wij raden hen aan getrouw de aktiviteit van de Bond en de klub op de voet te volgen. Er wacht nog zoveel werk. Wij zullen een beroep doen op elkeen die bevoegd is om te helpen. Wij danken allen die bijdragen tot de verwezenlijkingen in de kantwerkstersklub, de voorzitter en de leden van de raad van beheer, ons personeel, de biezondere vrienden van de dames-kantwerksters. Laat ons toe een bloempje aan te bieden aan die dames die ons in dit biezonder jaar op grootse wijze hebben vertegenwoordigd in de tentoonstelling in de krypte van de Katedraal: Mevr. Van Dijk, Mej. Van Poeck-De Knijf en Mevr. Cocriamont. De gouddag van ons jubeljaar is de gelegenheid om onze biezondere dank te betuigen tegenover de weledele Mevr. Miry die vanaf het eerste uur tot op heden met wijlen de heer Robiette op de bres heeft gestaan en nog steeds het werk van de klub behartigt. Wij zullen u dan ook verzoeken mevrouw dat u de titel van ereleermeesteres zoudt willen aanvaarden met onze hoop en wens dat u uw kantwerkstersklub nog vele jaren met raad en daad moogt bijstaan.

Tot besluit: de Kantwerkstersklub en zijn werking ligt niet alleen in onze handen en harten, maar steunt evenzeer op degenen die de werkelijke zin van onze regel en kenspreuk begrijpen, mede te werken in vriendschap en dienstbetoon.

6. Werking van de bibliotheek van oktober 1974 tot september 1975, door Dr. R. Haeseryn, bibliotekaris

De verschuiving van het bibliotheekbezoek naar de weekdagen echter alleen na afspraak, wat ik in mijn vorig verslag heb gesignaleerd, heeft zich ook thans gehandhaafd.

Het aantal bezoekers bereikte in het voorbije werkingsjaar 427, wat toch iets meer is dan in de vorige periode. Aan de leden en aan belangstellenden (dan tegen een leesvergoeding) werden 518 boeken, tijdschriftnummers of bundels in leen gegeven, wat 42 meer is dan vorig jaar.

Als onderwerpen die regelmatig aan bod kwamen en blijven, signaleren we **Almanakken, Antiek, Gent** en zijn geschiedenis, **Heiligenverering, Kleding, Kookkunst, Mannekenbladen** en **Volksdans**. De grootste belangstelling ging ongetwijfeld naar de **Volksliederen** en de **Prentkaarten**, wat te danken is aan de bezieling van enkele getrouwe bibliotheekbezoekers. Ook de **Gentse Wegwijzers** worden nog druk geraadpleegd. Zeer nuttig blijven de **lopende** tijdschriften, die door ruil of aankoop werden verworven en die door uitstalling op de leesplanken onder de directe belangstelling van de bezoekers worden gebracht.

Het boekenbezit is opnieuw aangegroeid. Tot eind september 1975 konden we 404 nummers aan de bibliotheek toevoegen waaronder enkele nieuwe tijdschriften. Die cijfers slaan alleen op wat werd geïncorporeerd en op fiches gebracht, dus op

wat voor de leden bruikbaar is geworden. Onder de opgenomen werken signaleer ik speciaal de delen 9 tot 12 van de Grote Nederlandse Larousse Encyclopedie (GNLE), de jongste afleveringen van Woordenboek der Nederlandse Taal, een nog steeds door volkskundigen te weinig geraadpleegde bron, het 4-delige standaardwerk van Dr. J. WEYNS, **Volkshuisraad in Vlaanderen** en de nieuwe uitgave van L. LIEVEVROUW-COOPMAN's **Gents Woordenboek**.

Met behulp van schrijfkrachten kunnen de fiches van de geïncorporeerde boeken regelmatig worden overgetikt en geklasseerd in de alfabetische en systematische catalogus.

De diverse collecties van de bibliotheek zijn aanzienlijk aangegroeid door schenking en ruil van boeken, affiches, tijdschriftnummers, bidprentjes, feestprogramma's, prentkaarten (zowel wenskaarten als ansichtkaarten), menu's, grafische documenten en reclameprenten. Het is met erkentelijkheid dat we vele schenkers zowel particulieren als instellingen in alfabetische orde opsommen en danken voor hun waardevolle giften :

Mej. A. Begodt, Mej. A. Blancquaert, wijlen de heer A.Bracke, de heren Brebels, M. Broeckhove, J. Clauwaert, Mevr. M. Cichoszewska (Roemenië), de erven Creyf, de heren M. Daem en G. De Bruycker; de erven Prof. P. De Keyser, de heer G. De Puydt, Mej. E. De Poortere, Mej. M.J. De Smet, de heer en Mevrouw J. De Vriendt-Mores, de heren J. De Vuyst, G. Dieperick en S. Evrard, de Federatie van Toerisme Oost-Vlaanderen, Het Gemeentekrediet van België, Dr. R. Haeseryn, de heer G. Hebbelynck, de Heemkring Lokeren, de Heemkring Oost-Oudburg, de heren M. Heins, A.G. Homblé, de erven Hublé, de Kon. Acad. voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, de Kon. Bibliotheek te Brussel, de Kon. Musea voor Schone Kunsten te Antwerpen en te Brussel, de Kredietbank te Brussel, de Hr. E. Looman, het Ministerie van de Ndl. Cultuur, dhr. J. Mulert, het Musée de la Vie Wallonne, Oesterreichischer Verein für Volkskunde, Mej. Pintelon, het Provinciaal Bestuur van Henegouwen, de heren D. Remue en J. Rieux, de heer G. Rouquart, Mej. J. Somers, de heer M. Steels, de Tiroler Kulturreferent, de Universitaire Stichting, de heren F. Van Bost en Van Caeckenberghe, Mevr. Van Caeneghem, de heren G. Van Damme, R.E. Van Damme, R. van der Linden en G. Van de Veire, Mevr. L. Van Dijk, de heer J. Van Effelterre, de erven R. Vankenhove, de heren Van Oudenhove, G. Van Peteghem; M. Van Wesemael, A. Verbeke, het Volkskundemuseum te Antwerpen, de heer G. Weze en E. Hr. Winnepenninx.

Bij de organisatie van de bibliotheekzittingen op zondag werd de bibliotecaris geholpen door enkele welwillende leden, de heren G. Van Peteghem, M. Daem en W. Haeseryn en Mej. L. Haeseryn, die we hier van harte danken.

De reeds systematisch geordende collecties, nl. de polychrome prentjes, de reclameprentjes, de prentkaarten, de stereokaarten worden geregeld bijgehouden. In de voorbije periode werd een aanvang gemaakt met de systematische beschrijving van onze collecties **adreskaarten op geporseleind karton, de bidprentjes** (zowel voor doop, communie, priesterwijding als voor overlijden) en **affiches**. Ze worden uitgebreid gelemmatiseerd op naamgeving, drukkers, motieven en versiering en de fiches met lemmata zijn verwerkt in het alfabetische kaartsysteem van de museumcollecties. De collectie clichés, hoofdzakelijk uit Oostvlaamse Zanten en onze museumcatalogen, werd thans tot 1975 bijgewerkt. De Bond is ten zeerste erkentelijk voor alle medewerking en hulp bij het bruikbaar maken van de iconografische collecties en dankt in dat verband ten zeerste Mevr. De Vriendt-Mores, Mevr. M. De Man-Verbeeck, Mej. C. Blanckaert en de heren M. Broeckhove en A. Van den Bulcke.

7. Activiteit van het Museum voor Volkskunde van oktober 1974 tot en met september 1975, door Dr. R. Haeseryn, conservator

In mijn verslagen over vorige jaren heb ik grote nadruk gelegd op de taak van het beheer van het museum om door volgehouden informatie en propaganda de belangstelling voor het museum levendig te houden. Dit jaar werd dit onverpoosd voortgezet. Onze tweekleurige, geïllustreerde Nederlandse folder diende in een tweede oplage te worden uitgegeven. Pers, radio en televisie waren herhaaldelijk bij ons te gast om de gebeurtenissen in het museum te verslaan. Wegens de grote kosten werd echter dit jaar van deelname aan de Internationale Jaarbeurs voor Vlaanderen afgezien. Ondanks dit hebben we rijke vruchten geplukt, wat ondermeer is af te lezen uit het **bezoek** aan het museum, dat alweer vergeleken bij vorig jaar een reuzestap is vooruitgegaan. Van oktober 1974 tot en met september 1975 telden we 78.613 bezoekers, wat ten opzichte van de vorige overeenstemmende periode een vermeerdering met 12.010 eenheden betekent. Dit is m.i. toe te schrijven aan twee feiten:

- a) de Gentse floralien, die omstreeks 1 mei heel wat groepen naar het museum hebben gebracht
- b) het gevarieerde programma in het museum tijdens de uitzonderlijke Gentse feesten 1975, dat 17.468 personen (1151 meer dan vorige periode) naar het museum heeft gelokt.

De poppenspelvertoningen op woensdag- en zaterdagmiddagen en tijdens de Gentse Feesten elke middag, werden bijgewoond door 23.136 toeschouwers jong en oud (2.116 meer dan in de vorige periode). Het eigen marionettengeselschap van het museum, het 'Spelleke van de Folklore', creëerde een tiental nieuwe stukken, waarvan de titels welsprekend zijn: **Sesame de Toverspelonk, de Prins-Kluizenaar, Pierken en de Reuzen, Petoetje, De Zwarte Panter, Het Witte Galjoen, De Streken van Scapino, Het kindje en de Kerstman, Het Geheim van Foe-Manchoe, Kabouter Pek, De Meester van het Klokkenhuis, Toontje en het Sperzieboontje, het Meisje met de Zwavelstokjes.**

Steeds meer groepen brengen aan het museum een bezoek. In de beschouwde periode waren het er 489, wat 52 meer is dan vorig jaar. Niet alleen Gentse schoolgroepen en Belgische verenigingen mochten we begroeten, maar ook vele buitenlandse gezelschappen, waaronder we vermelden:

de Rooms-katholieke MAVO Bokmeer (Nederland), Radio Berlin DDR, een groep Moskouse Touroperators, Ecole Card. Liénard, Tourcoing en een groep geneesheren en apothekers uit Moskou, de Watuille Junior School, Birmingham, de Volkshochschule Münster Westfalen, de Club Culturel Féminin Malmaison (Frankrijk), de Short Health Junior School, Wellenhall (GB), een Britse schaakclub uit Southampton, het Erasmuscollege uit Zoetermeer en de Heemkundige Kring uit Hilvarenbeek (N.-Brabant).

Het museum werd speciaal bezocht door enkele uitheemse conservatoren of vertegenwoordigers van buitenlandse ministeries van cultuur nl. uit Ljubljana, Krakau, Budapest en Moskou en door D.C. Devenish, curator van het Museum and Art Gallery Hastings en Paul Woudhuijsen, bibliotekaris van het Fitzwilliam Museum te Cambridge. Zij kwamen o.m. onze werkmethode van behandeling van de voorwerpen bestuderen en de presentatie in het museum bekijken.

Met het oog op een betere begeleiding van de bezoekende schoolgroepen heeft de conservator, in samenwerking met Rijksinspecteur L. Onderw. G. De Bruycker en de Vereniging voor Beschaafde Omgangstaal, afd. Oost-Vlaanderen, op 10 september 1975 een taalbezoek aan het museum georganiseerd, speciaal bestemd voor schoolhoofden en leerkrachten lager onderwijs. De bedoeling was tweevoudig:

1° aantonen hoe een bezoek aan een volkskundig museum kan bijdragen tot

taalkennis, taalbeschouwing en taalinzicht. Dit gebeurde aan de hand van een reeks voorwerpen uit de onderscheiden afdelingen, waarbij speciaal werd halt gehouden en die de belangstelling van de leerlingen kunnen opwekken;

2° aantonen hoe het museum ook illustratief materiaal biedt bij de uitwerking van het nieuwe leerplan **geschiedenis** en bij de behandeling van een aantal **belangstellingscentra** ?

Het experiment van het taalbezoek kende een groot succes: 86 leerkrachten hebben eraan deelgenomen.

* * *

De presentatie van onze verzamelingen wordt voortdurend aangepast en verbeterd. Geschikte aanwinsten vervangen geregeld analoge voorwerpen en documenten in de afdelingen, om aldus leden en belangstellenden te prikkelen tot hernieuwd bezoek.

De afdelingen **Kaarsgieterij** en **Drukkerij** hebben hun plaats met elkaar geruild. Daardoor konden de drukkersvoorwerpen beter worden gepresenteerd. Het museum heeft een tweede 18e-eeuwse drukpers in permanente bruikleen van de Oudheidkundige musea ontvangen, waarvoor wij de conservator, de Heer Lic. A. Van den Kerkhove onze grote erkentelijkheid betuigen. Zij werd door toedoen van het Stedelijk Instituut voor Grafische bedrijven eveneens bedrijfsklaar gemaakt. Daarnaast werd een serie stenen voor lithografie en een daarbijhorend rek verworven van de Gentse drukkerij A. Hoste.

De afdeling **Uithangborden en Tuinbeelden** diende ten behoeve van de inrichting van een werk- en raadpleegruimte te worden ontruimd. De voorwerpen werden verspreid opgesteld in de verschillende afdelingen.

De muurkapel op de binnenplaats van het museum werd door bemiddeling van mej. Dujardin van Kapel en Beeld volledig vernieuwd.

Vele vrienden van het museum, al dan niet leden van onze Bond, dienen ook de voorbije periode hartelijk te worden gedankt voor de vele schenkingen. De aangroei van het patrimonium was alweer groot. De vele schenkers mogen ervan overtuigd zijn dat hun medewerking zeer wordt gewaardeerd. De binnengekomen aanwinsten worden na enige tijd wetenschappelijk verwerkt volgens de in vorige verslagen geschetste werkmethode.

Onder leiding en controle van de conservator heeft de in 1972 opgerichte werkcommissie verder gewerkt en in de beschouwde periode werden niet minder dan 389 inventarisreeksen, bestaande uit ruim 1200 stukken en documenten, de kleine prentjes niet meegerekend, genummerd, geschetst of gefotografeerd en gelemmatiseerd, zodat ze bruikbaar zijn geworden voor studie en onderzoek. Hier past een uitdrukkelijk woord van dank aan Mevr. R. De Vriendt-Mores, Mevr. Lic. E. Samain-Ouvrein, Mevr. Lic. M. De Man-Verbeeck, Mevr. Van Caeneghem, Mej. Cl. Blankaert, en de heren G. Van Peteghem, M. Heins, A. Vanden Bulcke, Lic. Roelant Vande Walle en de Heer Ronald Van de Walle, die geregeld aan de werkcommissie meewerken.

Voor het overtikken van de lemmata en het klasseren van de uitgetikte fiches voor het systematisch kaartsysteem kon een beroep worden gedaan op een van de suppoosten en enkele losse medewerkers.

* * *

De museumvoorwerpen en -documenten werden gebruikt voor tijdelijke tentoonstellingen in het museum zelf en voor een hele reeks exposities en manifestaties, georganiseerd door verenigingen, communicatiemediën en particulieren.

A. In het museum zelf kenden volgende **exposities** een meer dan bevredigend succes :

- van 22 november tot 31 december 1974 (verlengd tot 31 januari 1975), onder de titel **SPEELGOED UIT DE COLLECTIES VAN HET GENTSE MUSEUM VOOR VOLKSKUNDE**(7)
- van 17 tot en met 30 november 1974, **MARCEL DEVYNCK**, lid van Kunst en Kennis, met akwarellen, etsen en tekeningen
- van 1 tot 15 december 1974, groepstentoonstelling van de Kon. Maatschappij **Kunst en Kennis**
- van 11 mei tot 15 juni 1975, jubileumtentoonstelling **VOLKSKUNDIGE VOORWERPEN EN DOKUMENTEN. EEN HALVE EEUW KON. BOND DER OOST-VLAAMSE VOLKSKUNDIGEN**(8)
- van 19 juli tot 31 augustus 1975 (verlengd tot 1 oktober 1975) onder de titel **GEDATEERDE VOLKSKUNDIGE VOORWERPEN EN DOKUMENTEN**(9)
- van 19 juli tot 1 september 1975 onder de titel **GENTS ERFGOED HET PATERSHOL**, pentekeningen en schilderijen van Gilbert **BOERJAN** (10)

B. Voor de aanwezigheid **buitengaats** moeten we in de eerste plaats de medewerking vermelden van de kunstmanifestaties in het raam van "Gent 1000 Jaar Kunst en Cultuur, namelijk

- aan de tentoonstelling in het Museum voor Schone Kunsten van 19/4 tot 29/6/75 met houtblokken uit het Fonds Van der Haeghen
- aan die in het Bijlokemuseum (21-6 tot 31-8-75) met een Gentse drukpers
- aan die in het Centrum voor Kunst en Cultuur (11-7 tot 14-9-75) met tinwerk en documentatie over het huis De Keghel en de maquette van het Alynshospies
- aan de grandioze kanttentoonstelling in de krypte van de Kathedraal, met kantwerk

Voorts werd meegewerkt aan volgende andere culturele gebeurtenissen, opgesomd in chronologische volgorde :

- op 17 oktober 1974 te St.-Amandsberg, Normaalschool O.-L.-Vrouw Visitatie met stangpop uit Spelleke van de Muide;
- op 7 november 1974 te Massemen voor huldezitting vereniging met "Jubellied" en "Bloemtuiltje";

(7) Catalogus samengesteld door Dr. R. HAESERYN met een inleiding "Speelgoed op Mannekenbladen" door Lic. M. DE MAN-VERBEECK (24 gestencilde blz. in gedrukte kافت, met 6 ill.). Uitg. Kon. Bond Oostvl. Volksk., Museum v. Volkskunde, Gent 1974. Prijs: 50 F.

(8) Catalogus met bijdragen en notities van M. BROECKHOVE, Lic. M. DAEM, Lic. M. DE MAN-VERBEECK, R. DE VRIENDT, Dr. R. HAESERYN, Lic. E. OUVREIN en Lic. R. VAN DER LINDEN. Volledig nummer van OOSTVLAAMSE ZANTEN jg. 50 (1975) nr. 3 p. 81-140, 18 ill. Prijs 80 F.

(9) Catalogus samengesteld door Dr. R. HAESERYN met een Woord Vooraf door Lic. M. DAEM (35 gestencilde blz. in gedrukte kافت, met 6 ill.). Prijs: 60 F.

(10) Catalogus door Lic. R. VAN DER LINDEN en G. WEZE met bijdragen van R. van der Linden over "G. Boerjan" en G. Weze "Beschouwingen over het Gentse Erfgoed Het Patershol" en 43 ill. op volle bladzijde van alle geëxposeerde werken. Nr. II in Reeks Uit het Gentse Museum voor Volkskunde. Uitg. Kon. Bond Oostvl. Volksk. 60 blz. quarto. Prijs leden: 180 F (in boekhandel 200 F).

- op 7 november 1974 te Gent voor kunstenaar O. Bonnevalle met een ingelijste tekening Koekenventer;
- in november 1974 te Gent voor de voorstelling van Prima Donna door K.MK De Melomanen met schoenmakersgerei en kleding;
- van 23/12/74 tot 6/1/75 te Oostakker in Hotel Lourdes met een sierarreslede;
- van 9 tot 23 jan. 1975 te Gent voor een leraar St.-Lucas met drie marionetten uit het Spelleke van de Muide;
- van 20 jan. tot 23 febr. 1975 te Brussel in de tentoorzaal De Tinne Pot van Kredietbank Brussel **Tin, oud gerei, modern sieraad**, met een ambachtsschild, bronzen gietvormen en houten polijstvormen;
- in februari en maart 1975 te St.-Lambrechts-Woluwe voor de tentoonstelling van het Centre d'Etudes Théâtrales (Leuven) met documenten en marionetten van het Spelleke van de Muide en het Spelleke van de Folklore;
- van 22 febr. tot 2 maart 1975 te Gent op de Lentebeurs voor de stand van de Federatie van Toerisme van Oost-Vlaanderen met een drukpers, koekprenten, trapmodel, doopschotel, volksremedies en marionetten;
- van 23 tot 25 maart te Gent voor het 10-jarig bestaan van het Provinciaal Instituut voor Haartooi, met materiaal uit het kapperssalon;
- in maart 1975 te Kortrijk in het huis "Modalina" met foto's, portretten en prenten over mode;
- op 11 en 12 april 1975 te Gent voor toneelopvoering "Gezin van Paemel" door "Yver doet Leeren" met opgezette kankussens;
- van 21 april tot 3 mei 1975 te Gent voor de tentoonstelling "Het Stedelijk Lager Onderwijs te Gent in de 19e eeuw" door Willemsfonds Gent met schoolmedailles en diploma's;
- in mei 1975 te Gent voor een toneelvoorstelling "Prima Donna" van Teater Arena met schoenmakersgereedschap en kuipjes;
- op 24 en 25 mei 1975 te Deinze in het Instituut Zusters Maricolen met twee drainsines en een mosterdvaatje;
- van 18 juni tot 6 juli 1975 te Brussel in Passage 44 voor de tentoonstelling **Musea Danken**, georganiseerd door Pro Civitate Gemeentekrediet van België, met marionetten, verenigingsvaandels en bronzen gietvormen voor tinwerk;
- van 19 tot 27 juli 1975 te Gent in het Hotel Holiday Inn met plattebuiskachel, oude affiches en makaronkast;
- in juli-aug. 1975 te Brussel voor een tentoonstelling **Poppen en Marionetten** in de Kon. Musea voor Kunst en Geschiedenis, met poppen, attributen en affiches over het Spelleke van de Muide;
- 12 juli tot 7 september 1975 te Antwerpen aan de tentoonstelling **Vrijen en Trouwen** in het raam van "Aspecten van het Volksleven in Europa 1975" met huwelijksboeketten, een tuinbeeld en mannekensbladen;
- in september 1975 te Baaigem voor de tentoonstelling "Gentse Spellekens en poppentheaters, met attributen van het Spelleke van de Muide;
- in september 1975 te Gent in N.T.G. voor de toneelopvoering De Revisor met een processievaandel;
- op 7 en 8 september 1975 te Herdersem voor de tentoonstelling ter gelegenheid van de 125e geboortedag van Alfons De Cock met dokumenten, bronzen gedenkplaat en publikaties;
- 11-13 september 1975 te Gent aan de etalagedagen "Gent 1900 herleeft" van Dekenij Nederkouter;

- eind september 1975 te Rotterdam in warenhuis C & A voor de Belgische Week met reuzenkoppen, tuinbeeld en kantwerk;
- op 20 september te Gent voor een voorstelling van Toneelgroep KATO met twee grote soldatenportretten;
- eind september 1975 : requisieten over poppenspel en feestvieren voor de opnamen door de BRT van de film "Herberg in 't Misverstand";
- 27 en 28 september 1975 te Laarne voor de tentoonstelling "Schatten op Zolder" met voorwerpen over schutterijen.

Het Museum werd dit jaar gebruikt als decor en kader voor televisieopnamen van de Westduitse en Spaanse televisie en van de BRT voor de programma's **Kredietverlening** van KMO's en "**Jonger dan je denkt**" met korte uiteenzettingen door de conservator.

Op 1 mei 1975 had in het museum de meiboomplanting plaats door de Gentse volksdansgroep Dulle Griet en een Poolse dansgroep (uit Gent). Opnieuw hield de Vlaamse Volksdanscentrale (afd. Gent) in juli en augustus '75 negen openluchtfeesten.

* * *

Bij de **wetenschappelijke activiteit** van het museum dient wat volgt te worden gesignaleerd.

De collectie merklappen werd bestudeerd door **Mej. Betty van den Berghe** met het oog op een licentieproefschrift HIKO te Gent.

De Heer **Jan Bauwens** consulteerde onze godsdienstige prentjes van **Fruytiers** met het oog op een publikatie over deze Antwerpse graveur. De Heer **Van Deuren** raadpleegde de foto's van het Fonds Vanderhaeghen met het oog op een historisch fotoboek "Vlaanderen zoals het eertijds was" (Lannoo Tielt). De Heer **M. Broeckhove** bestudeerde voorwerpen, documenten en penningen in verband met balpijpmatschappijen. De bibliothecaresse van het Openluchtmuseum te Bokrijk bestudeerde onze bibliotheek en onze museumcatalogus met het oog een gelijkaardig ondernemen te Bokrijk.

Het museum publiceerde nr. II in zijn reeks, de boven vermelde catalogus over Gilbert Boerjan, en voorts vier nieuwe prentkaarten met foto's van vernieuwde afdelingen.

De beknopte Nederlandse, Franse en Engelse gidsen, die thans nog gestencild zijn, werden door de conservator medio 1975 aan de huidige toestand aangepast.

De conservator breidde zijn buitenlandse contacten uit en bezocht volgende instellingen :

- eind april 1975 te Budapest het magazijnmuseum **NEPRAJZI Museum**, waar hij door Dr. Janos Kodolanyi werd geïnformeerd over de etnografische onderzoekingen in Hongarije; aldaar ook het Etnografisch Instituut van de Hongaarse Akademie van Wetenschappen (Dr. Agnes Kovacs) en het Nepszüvelesi Intézet (Volksbil- dungsinstuut, Dr. Ferenc Katai en Dr. Eolid Kaposi);
- begin augustus 1975 te Parijs de Galerie Culturelle van het Musée des Arts et Traditions Populaires;
- op 29 september 1975 te Warschau de Zaklad Etnografii van de Poolse Akademie van Wetenschappen (Dr. Maria Biernacka en Dr. Wanda Paprocka), het Panstwowe Museum Etnograficzne (Dr. Francisiek Miduva) en het Institut Sztuki van de Poolse Akademie van Wetenschappen (Dr. Ludwik Bielawski, specialist in het Poolse volkslied), en op 3 oktober 1975 te Krakau het Etnografisch Museum.

Enkele van onze museumcatalogen, onze eigen publikaties en onze jaarverslagen werden aldaar in de respectieve instituten gedeponeerd met het oog op ruil.

* * *

Tot besluit richt ik een uitdrukkelijk woord van dank aan alle toegewijde en enthousiaste medewerkers in het museum en inzonderheid het voltallige museum-personeel, de voorzitter en leden van de beheercommissie en de stadsafgevaardigden. Dat onze activiteit wordt gewaardeerd door de Gentse overheid, bewijst het herhaalde bezoek van de schepenen, die een of ander aspect van onze werking tot hun bevoegdheid hebben. Zij mogen ervan overtuigd zijn dat dit een grote stimulans is voor onze verdere inzet tot uitbouw van het Gentse museum voor volkskunde.

8. Bedrijvigheid van de Kommissie voor Feesten en Reizen, door Gustaaf Weze, voorzitter van de commissie

Wij hadden twee bondsreizen.

Op 25 mei 1975 naar Dendermonde alwaar na achttien jaar rust het Ros Beiaard en de reuzen hun ommegang hebben gehouden. 's Morgens werd een colloquium over reuzen gehouden door de HH. Meurant en Penneman.

Van de ommegang zelf kan niet beter getuigd worden dan dat het geheel een reusachtig opzet is geweest door een enorme menigte bijgewoond, die van hoever men ook mocht komen de verplaatsing overwaard is. De apoteose op de markt, waar het reusachtig paard onder geweersalvo's wegsteigerde, was een groots spektakel.

Onze tweede bondsreis op 13 juli 1975 stond 's morgens in het teken van de schilderkunst. Wij bezochten te Brussel de schilderwerken van Vlaamse meesters uit Spaans bezit. 's Middags was het levend volksleven van de partij met de huldiging van Hendrik Bruyneel, vijftig jaar vijfelaar in de Sint-Amelbergaomwegang te Mater-Oudenaarde. Het was een eenvoudig en onvergetelijk gebeuren midden het landelijk schoon onzer Vlaamse Ardennen.

Van de Gentse Feesten 1975 mogen wij zeggen dat zij wellicht nooit grotere toeloop in het Museum hebben gekend. Het begon met de tweede uitgave van de Gentse Kermisstoet waar een grote menigte het vertrek aan het Museum kwam bijwonen. De heraut te paard vergezeld van de Gentse reuzen kondigde op verschillende plaatsen van de stad de Gentse Feesten aan.

Zoals steeds in het Museum kwamen vele mededingers voor de vogelpik- en teerlingbakwedstrijden. Het poppenspel is voor groot en klein een topgebeuren op zichzelf. Ook onze kantwerksters hadden een leeuwenaandeel in de belangstelling en het sukses. Als ambachtelijke activiteit was er de bloemenschikker. Er was een gezellige Gentse leutesfeer bij de avondvoorstellingen waarbij het orkestje "De strooien hoedjes" met zijn onuitputtelijke muziekkantoor een groot aandeel had. Sukses was er ook voor de buitenlandse volksdansgroepen, niet min dan drie in aantal: Bretoenen, Schotten en Duitsers, voorwaar een hele bende musicerende, dansende en zingende paren. Over de Gentse Feesten die wij geslaagd mogen noemen, dienen wij juistheidshalve te vermelden dat er een schaduwzijde aan verbonden was omdat door de bevoegde stadsoverheid de traditioneel geworden gastvrijheid, d.w.z. de zorg om voeding en het onderkomen voor de buitenlandse groepen niet kon geboden worden. Dat had voor gevolg dat de feestkommissie de zware financiële last diende te dragen. Het zijn niet altijd "Gods wegen die ondoorgrondelijk zijn", ook deze van de politiek zijn het soms eveneens.

Maar de volkskundigen zijn optimisten, daarom kijken we reeds naar de Gentse Feesten 1976.

9. Verkiezing en aanstelling van bestuursleden

De HH. M. Broeckhove, Dr. J. De Vriendt, Dr. R. Haeseryn, G. Hebbelynck, G. Rouquart, R. Tondat, F. Van Bost, Prof. Dr. P.J. Vandenhouste en R. van der Linden, uittredend en herkiesbaar, worden herkozen.

In vervanging van de HH. A. Van den Kerkhove en G. Van Peteghem, ontslaggevend, worden Mevr. Lic. M. De Man en Mevr. S. Van de Velde als bestuursleden aangesteld.

Als overige nieuwe bestuursleden worden gekozen de HH. M. De Puydt, Lic. E. Muylaert, R. Ruys en Lic. R. Van de Walle.

De Heer A. Van den Kerkhove treedt toe tot de Kommissie voor Volkscundige Enquêtes.

10. Algemeen verslag over de inzending op de Alfons de Cockprijsvraag 1974, door R. van der Linden, algemeen verslaggever

"Een studie over een volkscundig onderwerp in verband met volkscypen, speciale volkscgroepen, volkscletterkunde, volkscgebruiken, enz., enz." bood de mogelijkheden van de prijsvraag 1974 uitgeschreven door de Bond.

Het sekretariaat ontving op de gestelde datum een inzending van de Heer Robert RUYSS uit Wichelen met als titel "Veer en Veerdiensten in Oost-Vlaanderen", 161 blz., ca. 36 afbeeldingen.

De juryleden, de HH. Lic. M. Daem, A. De Vos, Dr. J. De Vriendt, Dr. R. Haeseryn, Prof. Dr. P.J. Vandenhouste en Lic. R. van der Linden vergaderden op 10 juni 1975 voor de bespreking van de verslagen.

De Raad van Beheer heeft na voorlezing van het algemeen verslag tijdens de bestuursvergadering van 13-6-1975 het werk be kroond en de heer R. Ruys als laureaat van de Alfons de Cockprijs 1974 uitgeroepen.

Deze bekroning impliceert niet dat de inzending in de huidige vorm en structuur en met de ingediende illustratie kan worden gepubliceerd. Indien de Raad van Beheer van plan mocht zijn de studie op te nemen in de reeks uitgaven van het Alfons de Cockfonds, dan dient volgens het oordeel van de juryleden de inzending eerst te worden aangevuld en bijgewerkt, rekening houdende met de wensen en de opmerkingen geformuleerd in de verslagen.

Nadat de voorzitter R. van der Linden de verdiensten van de jonge laureaat had belicht en hem het diploma en de prijs onder langdurig applaus, vooral vanwege zijn streekgenoten, had overhandigd, dankte de heer R. Ruys en richtte een oproep tot de aanwezigen om zo mogelijk gegevens en inlichtingen te bezorgen over het veer en de veerdiensten in Oost-Vlaanderen.

11. Rondvraag

De leden van de Kantwerkstersklub Sint-Katelijne die het vierde leerjaar beëindigen, na hun zienswijze over inspraak en medezeggenschap te hebben geformuleerd, namen de statutaire vergadering als een gelegenheid te baat om aan de Raad van Beheer te vragen om in verband met hun wensen gehoord te worden. Het betreft een verzoek om twee- of driemaandelijks vergaderingen zonder leiding in het Museum te beleggen om met elkander in kontakt te blijven en om zich door deze bijeenkomsten onderling verder in het kantwerken te vervolmaken.

De Raad van Beheer beloofde die aangelegenheid op zijn eerstvolgende bestuursvergadering te onderzoeken.

De vergadering eindigde om 13 uur.

De Heer J. Van Waesberghe heeft om 15 uur de statutaire vergadering afgerond met een belangwekkende en leerrijke voordracht over "Standbeelden van Gent", met kleurdia's en kommentaar. Hij oogstte langdurige en verdiende toejuichingen.

M. BROECKHOVE

INHOUD OOSTVLAAMSE ZANTEN L (1975)

I. VOLKSKUNDE IN HET ALGEMEEN

A. Bibliografie

I	A 1	G. Beirens. — Bibliografie v. Dendermonde. Rec. J. de Vuyst Idem. Gids Belgische Biblioteken. Rec. J. van Effelterre	62 63
I	A 2	R. v. d. Linden. — Bij de 50e jg. van O V Z L.J. Vandewiele. Farmaceutisch Tijdschrift. Bibliografie J. Watte. — Ned. Volksk. Bibl. XVII Brab. Tijdschr. 1921-1960 L. De Clercq. — Ibidem. XVIII. Tijdschr. Antw.-Stad 1850-1960 Rec. R. v. d. L.	4 42 60 61
B. Geschiedenis en beoefening der Volkskunde			
I	B 1b	R. v. d. Linden. — Bij een tiende lustrum M. Broeckhove. — Gouwdag '74. Veer en Veerdienst op de Schelde in O.-V. [Schellebelle, Wichelen, enz.] M. Broeckhove. — Kon. Bond Oostvl. Volksk. en zijn Gouden Jubileum. Viering en redevoeringen v. schepen Robert Vandewege, Maurits Broeckhove, Renaat van der Linden, Hervé Stalpaert, René Haeseryn, Jozef Van Haver, Mevrouw de minister Rika De Backer-Van Ocken, Paul Beyer, Stefaan Top M. Broeckhove. Statutaire verg. '75. Rede R. v. d. Linden. Verslagen v. Mevr. S. v.d. Velde-Smet, HH. M. Broeckhove, R. Haeseryn, G. Weze	4 13 178 257
I	B 1e	Gent Expo. Zo kwam Gent van de pers. Gazette v. Gend. Rec. R. v. d. L. - - -. Jubileumtentoonstelling. Voorwerpen & dokumenten	74 82
I	B 2	R. v. d. Linden. Vict. Stuyvaert. C. V. Trefois. M. Bracke R. v. d. Linden. Stefaan Top doktoreert Het bestuur. In Memoriam Albert Bracke R. v. d. Linden Jozef Dauwe bekroond R. v. d. Linden. Terugblik op pioniers: P. de Keyser, F. Van Es, G. Celis, E. Andelhof, J. Boes, A. de Cock, M. de Meyer, L. De Vriese, L. Lievevrouw-Coopman, J. Pieters, R. Vankenhove, J. Vermeulen, L. Verlodt, C.V. Trefois, J. Vandembroucke A. van Hageland. In Memoriam Prof. Dr. Foncke R. v. d. Linden. Lieven K. Cumps doktoreert	9 11 22 49 84 217 233
I	D 8b	Van Goor's Folkloristisch Woordenboek. K. ter Laan. Rec. W.P. Dezutter Georges Dheedene. 1909-1973. Rec. R. v. d. Linden Jozef Weyns. Volkshuisraad in Vlaanderen. Rec. R. v. d. L.	22 24 218

III. GEBOUWEN

III	A	P. Devos. Historische Huisgevels te Oudenaarde. Rec. C. Trefois	23
-----	---	--	----

IV. VOORWERPEN

IV	A	J. Weyns. Volkshuisraad in Vlaanderen. Rec. R. v. d. L.	218
----	---	--	-----

V. TEKENS EN UITHANGBORDEN

V	B	L. Hoste. Uithangtekens	50
---	---	--------------------------------	----

V	B 3	M.A. Aalbrechtse. Palen. Grens België-Nederland	222
---	-----	--	-----

VI. TECHNIEK, BEROEPEN, VOLKSKUNST EN NIJVERHEID

VI	A	---. Techniek. Volkskunst allerlei. Jubileumexpo	115
		J. Weyns. Volkshuisraad in Vlaanderen. Rec. R. v. d. L.	218

VI	B 1	A. De Maesschalck & R. v. d. Linden. Gemeentetapijt te Wichelen	20
----	-----	--	----

VI	B 2	R. v. d. Linden. Drie kaften in vijftig jaar	9
		R. & J. De Vriendt. Devotieprentjes, bidblaadjes	150

VI	B 6	R. v. d. Linden. Wafelijzer. Ch.-L. Teirlinck Brakel	162
----	-----	---	-----

VI	C 1	A. Janssens, Laatste spekkenbakker te Nevele	147
----	-----	---	-----

VI	F 1	M. Broeckhove. Veer en Veerdienst in O.-Vl.	13
----	-----	--	----

VI	G 1	M. Broeckhove. De Gentse groentevrouwen. [Groentenmarkt]	25
----	-----	---	----

VI	H 1	Kalender '75. Bank v. Brussel. Rec. R. v. d. Linden	176
----	-----	--	-----

VII. VOLKSPSYCHOLOGIE

VII	B 4	---. Volkstypen. Jubileumexpo	111
		R. v. d. Linden. Klokkengieter Ch.-L. Teirlinck Brakel	162
		A. De Buck. Gent. Volkstypen koerke "Pakhuis"	174

VIII. VOLKSDRACHTEN, SIERADEN

VIII	A	G. De Haas. Kledingmode & maatschappijverandering. Rec.	
------	---	--	--

IX. VOEDING

IX	A	---. Drinken. Jubileumtentoonstelling. Voorwerpen & documenten	101
----	---	--	-----

IX	B 1	A. Janssens. Laatste spekkenbakker te Nevele	147
----	-----	---	-----

X. ZEDEN EN GEBRUIKEN, FEESTEN, SPELEN

X	B 7	---. Dood & begrafenis. Jubileumexpo.	108
---	-----	---------------------------------------	-----

X	B 12b	M.A. Aalbrechtse. Bolspel en palen. Grens Belg. Nederl.	222
---	-------	--	-----

X	B 13	---. Reuzen. Jubileumexpositie	113
---	------	--------------------------------	-----

X	B 14d	M. Peeters. "Mannen van het jaar" Leuven. Rec. A. Meulemans	175
X	B 16	- - -. Spel en ontspanning. Jubileumtentoonstelling	90
XII. VOLKSGELOOF			
XII	B	- - -. Volksgeloof. Jubileum. Voorwerpen & dokumenten Ulrike Nagel. Der Weihnachtsmann in der Werbung.	105 226
XII	D 1	M. Daem. Votiefschilderijen. Mirakelboek Kapelleke Schreiboorn, Gent R. & J. De Vriendt. Gebruiken rond devotieprentjes, bidblaadjes en godvruchtige brochures	75 150
XII	D 2b	P. Marcel C.J. H. Godelieve te Geraardsbergen	19
XII	F 1	E. van Autenboer. Toverij en aanverwante praktijken	142
XIII. VOLKSGENEESKUNDE			
XIII	A	L.J. Vandewiele. Farmaceutisch Tijdschr. Bibliogr.	42
XIII	B	A.G. Homblé, G.C.S.J. Volksgeneeskunde vroeger en nu	64
XVI. VOLKSPOEZIE			
XVI	B 1	Volkslied. Jubileumexpo	112
XVI	B 3	B. Peleman. Ballade van de volkskundige M. Broeckhove. Bedeschrift 1785. De Gentse groentevrouwen aan de abt van St.-Pietersabdij nevens Gent	2 25
XVII. MUZIEK, DANS, UITROEPEN			
XVII	C	R. van der Linden. Houten Muziek & Fantaziemuzieken	206
XVIII. VOLKSVERHAAL			
XVIII	B 2	St. Top. Bedenkingen bij het sprookje De drie Wensen	207
XVIII	C 2	R. v. d. L. St. Top doktoreert. [Bakelandt] R. v. d. L. Lieven K. Cumps doktoreert. [Tempelierssagen]	11 233
XVIII	E 3	R. v. d. L. Klokkengieter Ch.-L. Teirlinck Brakel	162
XIX. VOLKSTONEEL			
XIX	B 1	- - -. Poppenspel. Jubileumexpo	119
XXI. VOLKSTAAL			
XXI	D	- - -. Volkshumor. Jubileumtentoonstelling	102

INDEX OP DE AUTEURS

- AALBREGTSE M.A. 222
BESTUUR 22
BEYER P. 202
BROECKHOVE M. 13, 25, 81, 178, 179,
235, 241
DAEM M. 75
DE BACKER-VAN OCKEN R. 199
DE BUCK A. 174
DE MAN-VERBEECK M. 81
DE VRIENDT R. & J. 81, 150
DE VUYST J. 62
DEZUTTER W.P. 22
HAESERYN R. 81, 193, 248, 250
HOMBLE G. 64
HOSTE L. 50
JANSSENS A. 147
MAESSCHALCK G. 20
MARCEL P. C.J. 17
MEULEMANS A. 175
NAGEL Ul. 226
OUVREIN E. 81
PELEMAN B. 2
STALPAERT H. 191
TOP S. 207
TREFOIS C. 23
VAN AUTENBOER E. 142
VAN DER LINDEN R. 4, 9, 11, 20, 24, 49,
60, 61, 63, 74, 81, 162, 176, 184, 189,
195, 204, 206, 218, 233, 235
VAN DE VELDE-SMET S. 244
VAN HAGELAND A. 217
VAN HAVER J. 196
VANDEWEGE R. 178
VANDEWIELE L.J. 42
VAN EFFELTERRE J. 63
WEZE G. 246, 255

ILLUSTRATIES

1. Houtsnede. Nieuwjaarswens Victor Stuyvaert ... 3; 2. Deelnemers Gouwdag ... 14;
3. Gemeentetapijt Wichelen ... 21; 4. Vismarkt Gent. Sanderus ... 26; 5. Europabank
Gent ... 33; 6.-7. Uithangborden Kwae Overeenkomste & Vlaamse Brouwerij ... 50;
8.-9. Den Roden Hert & In de omgekeerde Wereld ... 52; 10. Uittreksel Gildeboek
Pijnders 1494 ... 55; 11.-13. Votiefschilderijen Schreiboorn Gent, ... ingevouwen 75;
14. Wapenschild Bond ... 89; 15. Mannekensblad Lilie & Lolotte ... 91; 16. Idem
"Spelen van Yvonne" ... 92; 17. Erediploma vinkenier ... 97; 18. Medaille vinke-
nier ... 97; 19.-20. Diploma ... 98; 21. Vinkeniersdas ... 98; 22.-23. Cikoreimerken ...
103; 24. Expo zaal Geschoeide Karmelieten ... 103; 25. Blazoentje Mater ... 104; 26.
Bidbriefje Donatus ... 104; 27.-28. Poppen ... 121; 29. Poppenspelaffiche ... 122; 30.-31.
Twee karikaturen Paul de Keyser ... 127; 32. Alfons de Cock ... 137; 33. Diploma de
Cockfonds ... 138; 34. Kindje Jezus ... 150; 35. H. Rosa ... 151; 36. H. Hart v. Jezus ...
152; 37. Vormsel ... -53; 38. Twee harten. Prentje celluloid ... 160; 39.-42. Wafelijzer,
4 zijden ... 163; 43. Ch.-L. Teirlinck ... 165; 44. Kapstok met geld ... 172; 45. Groepsfoto
bezoek stadhuis '75 ... 188; 46. Foto gedekoreerden, redenaars, schepenen akad.
zitting '75 ... 203; 47. Onthaal bij prov. gouvernement '75 ... 203; 48. Bolspel 1900
Zuidzand ... 223; 49. Liniemaal Potjes-Nieuwvliet ... 223; 50.-53. Weihnachtsmann &
reklame ... 227, 231, 232.

KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN

Vereniging zonder winstoogmerk

De Bond bevordert de studie van de volkskunde en geeft sedert 1926 het tweemaandelijks tijdschrift « Oostvlaamse Zanten » uit, waarin volkskundige bijdragen en de resultaten van volkskundige enquêtes in Vlaanderen gepubliceerd worden.

De Bond schrijft ten laste van zijn Alfons de Cockfonds tweejaarlijks een prijsvraag over volkskundige onderwerpen uit, organiseert voordrachten, tentoonstellingen en reizen.

De Bond is eind 1968 gestart met een Kantwerkstersclub Sint-Katelijne, die cursussen in kantwerk organiseert, thans gespreid over vier jaar.

Raad van Beheer van de Bond: erevoorzitter : E. Boonen; voorzitter : Lic. R. van der Linden; ondervoorzitters : Lic. M. Daem en G. Weze; sekretaris : M. Broeckhove; penningmeesteres : S. Van de Velde; leden : H. Depoorter, J. De Vriendt, Dr. R. Haeseryn, G. Hebbelynck, A.G. Homblé, Lic. L. Hoste, G. Rouquart, R. Tondat, F. Van Bost, Prof. Dr. P. J. Vandenhouste, Lic. A. Van den Kerkhove, G. Van Peteghem en G. Weze.

Dagelijks bestuur van de Bond: voorzitter : Lic. R. van der Linden; sekretaris : M. Broeckhove; lid : Dr. R. Haeseryn.

De Bond heeft daarnaast volgende permanente commissies :

Kommissie voor volkskundige Enquêtes: voorzitter : Lic. R. van der Linden; leden : M. Broeckhove, Lic. M. Daem, Dr. R. Haeseryn, A.G. Homblé en G. Weze; adviseurs : Lic. H. Arens en M. Van Wesemael.

Kommissie voor feesten en reizen: voorzitter : G. Weze; leden : M. Broeckhove, M. De Puydt, Dr. Haeseryn, F. Van Belle en G. Van Peteghem.

Het Museum voor Volkskunde, gesticht door de Bond in 1927 in het voormalige Museum voor Oudheden, Lange Steenstraat, is sedert 1962 overgebracht naar het Kinderen Alyns-hospies, Kraanlei 63, Gent. De Bond beheert het Museum dat de Stad Gent bij besluit van 27-9-1931 in bescherming heeft genomen. Daartoe heeft de Bond een beheercommissie in het leven geroepen bestaande uit vertegenwoordigers van het Stadsbestuur en van de Bond.

Beheerkommissie Museum voor Volkskunde: erevoorzitter : E. Boonen; voorzitter : G. Weze; ondervoorzitter en konservator : Dr. R. Haeseryn; sekretaris : M. Broeckhove; penningmeester : G. Hebbelynck; leden : H. Depoorter, Lic. L. Hoste, G. Rouquart, F. Van Bost, Prof. P. J. Vandenhouste, Lic. R. van der Linden, G. Van Peteghem en drie stadsafgevaardigden.

Dagelijks bestuur en aankoopkommissie van het Museum voor Volkskunde: voorzitter : G. Weze; ondervoorzitter en konservator : Dr. R. Haeseryn; penningmeester : G. Hebbelynck; sekretaris : M. Broeckhove.

(Vervolg van tweede blz. van de kaft)

32. **Kantwerkstersclub St.-Katelijne** - Kursus Stropkant 2e leerjaar : 200 F + 10 F porti.
33. **Kantwerkstersclub St.-Katelijne** - Kursus Cluny : 200 F + 10 F porti.
34. **Huldebetoon E.H. Gabriel Celis** gevolgd door zijn Bibliografie samengelezen door F. VAN ES. 1954, 20 blz., 1 ill. Prijs : 50 F (leden 38 F) + 8 F porti.
35. **Voorzitter F. Van Es ter ere.** Huldebetoon en Bibliografie. Inleiding « De Wals der Zestigjarigen » door Prof. Dr. P. DE KEYSER. 1954, 24 blz., 1 ill. Prijs : 50 F (leden 38 F) + 8 F porti.
36. **Ndl. Volksk. Bibliografie.** Deel XVI Oostvlaamse Tijdschriften (1823-1960) door N. POBLOME, Antwerpen 1973; LXXI + 354 p. Prijs : 450 F (leden 360 F) + F porti.
37. **Cikorei** door Lic. R. VAN DER LINDEN (nr. XXXIII v. Uitgaven Kon. Bond...) 1973, 48 blz., 1 kaart, rijk geïllustreerd. Prijs : 80 F (leden 55 F) + 8 F porti.
38. **De Gentse Kant** door M. BROECKHOVE, met uitleg door Mevr. L. VAN DIJK-VANHOOREN (résumé en français) (nr. XXXIV v. Uitg. Kon. Bond...). 1973, 36 blz., 12 ill. Prijs : 105 F (leden 85 F) + 10 F porti.
39. **Kantwerkstersclub St.-Katelijne** - Kursus Russische en Moderne kant. Prijs : 200 F + 10 F porti.

REEKS : UIT HET GENTSE MUSEUM VOOR VOLKSKUNDE

Verkrijgbaar op het Museum voor Volkskunde, Kraanlei 63, Gent :

1. **Uit de Geschiedenis van het Saffarke of Kogelflesje** (mit einer d. Zusammenfassung) door M. Van Wesemael. Prijs : 40 F + 8 F porti.

Elk bedrag vooraf storten op postrekening nr. 000-0096946-43, Bond Oostvl. Volkskundigen, Gent.

(Zie vierde bladzijde van de kaft)

UITVERKOCHT zijn : Herdenkingsalbum Alf. de Cock - Het Stroodekkersbedrijf door Cl. Trefois - Lodewijk De Vreese Bibliografische studie - De Plattegrondsvormen van z.g. Frankische Boerderijtypen en hun geografische Verspreiding in ons Land, door Cl. Trefois - De Draak van het Belfort van Gent in de Folklore, door Cl. Trefois - De Tinnepotgieterij te Gent, door J. Boes - Galerij van Gentsche Typen, door E. Andelhof - De Magie van het Poppenspel, door F. Van Es en anderen - Devotie tot de Heilige Donatus, door M. Broeckhove - Sint-Kristoffel, Legenden, Verering, Verspreiding, door R. van der Linden - Kinderspelen en Liedjes uit het Land van Dendermonde, door Mevrouw L. Bataille-Hiel - Leerknappen in de kunstambachten te Gent 14e en 15e eeuw, door M. Daem - Register op G. Celis : Volkskundige Kalender ..., door F. M. Olbrechts - De Groei en Bloei van de Arteveldefiguur in de Vlaamse Volksziel, door J. Vermeulen - Bijdrage tot de volkskunde van Moerzeke, door J. Laureys - Vrolijke Doodsbrieven vol humor en gal, door R. van der Linden en G. Simons - Duiventorens in Oost-Vlaanderen, door O. S. Depraet - Waasch Sagenboek, door F. Van Es - Weerkundige Volkskalender van het Vlaamse land, door M. Broeckhove - Wetterse Typen, door A. Van Durme - Het Hospies der Kinderen Alijn door E. Luyckx - Jan De Lichte door G. Simons - De Wetterse Reuzen, door Lic. M. Daem - De levende Folklore van het Gewest Balegem, door M. Broeckhove - De 78ste Rattenschieting te Zaffelare, door Lic. M. Daem.

Lidmaatschap Bond Oostvl. Volkskundigen : vanaf 1975 Jaarlijkse bijdrage gewoon lid : 300 F; gezinslid : 100 F (zonder tijdschrift); gepensioneerde : 250 F; beschermend lid : 500 F; steunend lid : 1000 F (B.T.W. steeds inbegrepen).

Abonnement op Oostvlaamse Zanten voor niet-leden (bibliotheken, instellingen, boekhandel, verenigingen, enz.) : 350 F (B.T.W. inbegrepen); buitenland : 400 F per jaargang.

De v. z. w.

NOORDSTARFONDS

steunt Oostvlaamse Zanten.

HET NOORDSTARFONDS

is de kulturele stichting

van de Vlaamse verzekeringsmaatschappij..

DE NOORDSTAR EN BOERHAAVE

Groot Britanniëlaan, 121, Gent.